

İnşaat Müh. Odası İstanbul Şubesi Yayın Organıdır.
Yıl — 2 SAYI — 28 15 TEMMUZ 1973

BAŞYAZI

YENİ BİR SEÇİM

CENGİZ TACALOĞLU

Türkiye halen yeni bir seçim ortamındadır. Bu seçim döneminde gelecek için daha iyiyi ümit ettirecek davranışlar görmek arzusu içimizde yine de yaşamaktadır. Çeşitli müşküllerle karşı karşıya bulunduğumuz şu sıralarda bunların ele alınacağının ortaya konulması bizler için hiç değilse bu ümidin kaybedilmemesini sağlayacak bir gösterge olacaktır. Alışılan durumda partiler, genellikle seçim devrelerinde yoğun bir faaliyete girişerek çeşitli hizmet vaadlerini memleket sathına yaymakta ve seçim günleri yaklaştıkça da bunun dozunu arttırmakta buluna gelmişlerdir.

Bu dönemde ise ümit etmek istediğimiz şekil, bu vaadlerin sadece (ceğiz - cağız) olarak değil, mevcut durumun ele alınarak kendi bütünlüğü içinde ve gerçek bir kıyaslama ile ortaya konulması ve kendi görüş açıları bakımından önerdikleri çözüm çarelerine ,eski tabiri ile gayrı kabili rücu şekilde, belgeli olarak sunmaları ve bu vaadelerine angaje olmalarıdır.

Meselelerin üzerine eğildiğimizde göreceğimiz, hiç de, vaadlerin çoğunluğunda belirtildiği gibi sıkıntı çekmeksizin kalkınma ortamına girilmesinin mümkün olduğunu kanıtlayacak biçimde değildir. O halde önce, vatandaşa kalkınmanın zahmet karşılığında elde edilecek bir nimet olduğunu açıklamak mecburiyeti vardır. İngiliz Başvekili W. Çörçil 2. Dünya Savaşında iş başına geldiğinde vatandaşlarına «ben size kan, ateş ve gözyaşı vaadediyorum zafer bunların sonucunda elde edilecektir» demişti.

Partilerimiz yöneticileri de vatandaşlarımıza kalkınmanın faturasını açıklıkla sunmak ve sonra da gerçeklerden hareket eden kalkınma çözümlerini getirmekle işe başlamalıdırlar.

Bunun devamında, hizmet sahiplerinin kendi hizmet sahalarında mümkün olan azami olanaklarla ve tam yetki ile hizmetlerini yapabilmelerinin kabulü ve açıklanması gelir.

Bu sahada en önemli husus kalkınmanın yatırımlarla gerçekleşeceğinin göz önüne alınarak yatırım plânlamasının gerçek verilere göre yapılması ve unsurların ağırlıklarının samimiyetle kabulüdür.

Hiç tereddütsüz, buradaki ağırlık unsurlarının en önemli kısmı teknik güç ve bunun yöneticisi, organize edicisi olan mühendislerdir.

Mühendisler, kalkınmanın anahtarlarıdırlar. Onlara gerekli hizmet ortamı yaratılmaz ve imkânları sağlanmazsa, top yekûn

(Devamı 10. Sayfada)

Yurt dışındaki teknik elemanlar örgütleniyor

Az gelişmişliğin ve yabancı teknolojiye bağımlılığın doğal bir sonucu olarak yurt dışına çıkmak zorunda kalan teknik elemanlarımız, kendi aralarında örgütlenmeye başlamışlardır. Alınan bilgilere göre Almanya'daki Türk teknik elemanları «Federal Almanya Türk Teknik Elemanlar Birliği» adı altında bir örgüt kurmuşlardır.

Kurulan birliğin Tüzüğünün 5. Maddesi olan (Amaç) maddesi aynen şöyledir:

«Birliğin amacı, yurt dışında bulunan Türk Teknik Elemanlarını bir birlik altında toplamak, bu yolda sosyal yakınlaşma ve dayanışmayı sağlamak ve yurt dışında çalışmaktan doğan mesleki ve sosyal problemlerine çözüm aramaktır. Birlik, yurt dışında çalışmanın zorunluluk altında ortaya çıkan geçici bir durum olduğunu kabul eder. Bu zorunluluğun nedenleri üzerine eğilir ve çözüm yolları arar.»

(Devamı 7. Sayfada)

ODAMIZ HAYSİYET DİVANI TOPLANDI

Daha önce de bildirdiğimiz gibi odaya vize ettirmeden İstanbul Belediyesine proje götüren ve teknik uygulama sorumluluğunu yüklenen Mühendis Mahi Kabakçı, gerek meslek, gerekse meslekdaşları aleyhine olan bu davranışından dolayı Şube Yönetim Kurulunca, hakkında disiplin koğuşturması açılması istemiyle Merkez Yönetim Kuruluna sevkedilmiş, Merkez Yönetim Kurulunca da Mahi Kabakçı'nın bu davranışı 20 nisan 1973 günlü Resmî Gazetede yayımlanan Yönetmeliğe aykırı bulunduğundan, Haysiyet Divanına verilmiştir.

Haber aldığımıza göre Odamız Haysiyet Divanı 23.7.1973 tarihinde, Nihat Ersoy'un başkanlığında İstanbul'da toplanmış ve Mahi Kabakçı'ya ait dosyayı gündemine alarak incelemiştir. Yapılan inceleme ve görüşmelerden sonra da, Odamız Yönetmeliğinin 12/C Maddesi hükmü uyarınca, Mahi Kabakçı'nın 10 ağustos 1973 tarihine kadar savunmasını göndermesine karar verilmiş ve bu karar kendisine duyurulmuştur.

Gerek gazetemize, gerekse Şube ve Odamız merkezlerine arkadaşlarımızın, özellikle son günlerde telefon ve mektuplarla sayısız başvurmalarından anladığımız kadariyle; mesleğin korunması, meslektaş dayanışması ve örgüt bütünlüğünün zadelenmemesi hususlarında arkadaşlarımız büyük bir hassasiyet göstermektedir

(Devamı 4. Sayfada)

ŞUBEMİZ BAŞKANI ve GENEL SEKRETERİ

VALİ ŞENTÜRK'Ü ZİYARET ETTİLER

Şubemiz adına Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Tacaloğlu ile Genel Sekreter Şevki Erker 17 temmuz salı günü sayın Valimiz Namık Kemal Şentürk'ü makamında ziyaretle kendisine, İstanbul Şubesi ve İnşaat Mühendisleri Odası adına hoş geldiniz demişler ve İstanbul'a yapacağı hizmette başarılı olması dileğinde bulunmuşlardır. Temsilciler, bu meyanda sayın Vali Namık Kemal Şentürk'e, Odamız ve bilhassa Şubemizle ilgili konular özellikle İstanbul'a özgü mühendis ve mühendislik meseleleri ile yapı yatırımları konusunda mevcut durumu, güçlükleri ve ön görülecek çözümler için ayrıca aşağıdaki ön bilgiyi vermişlerdir.

İstanbul Şube Başkanı Cengiz Tacaloğlu

a) Şubemiz, 6255 sayılı kanunla kurulan T.M.M.O.B. İnşaat Mühendisleri Odası'nın beş subesinden biridir. Şubenin çalışma bölgesi İstanbul, Bursa, Kocaeli, Sakarya, Edirne Tekirdağ, Kırklareli ve Bilecik illerini kapsamaktadır. Oda üye sayısı 10.000 kadardır, bunun 4000'i şubemize kayıtlıdır.

(Devamı 5. Sayfada)

TEKNİK PERSONELİN «PERSONEL KANUNU» KAPSAMI DIŞINA ÇIKARILMASI GEREKTİĞİNİ, YÖNETİCİLER DE KABUL ETMEĞE BAŞLADI

Başbakan Yardımcısı Satır, bu gerçeği kabul ettiğini açıkladı

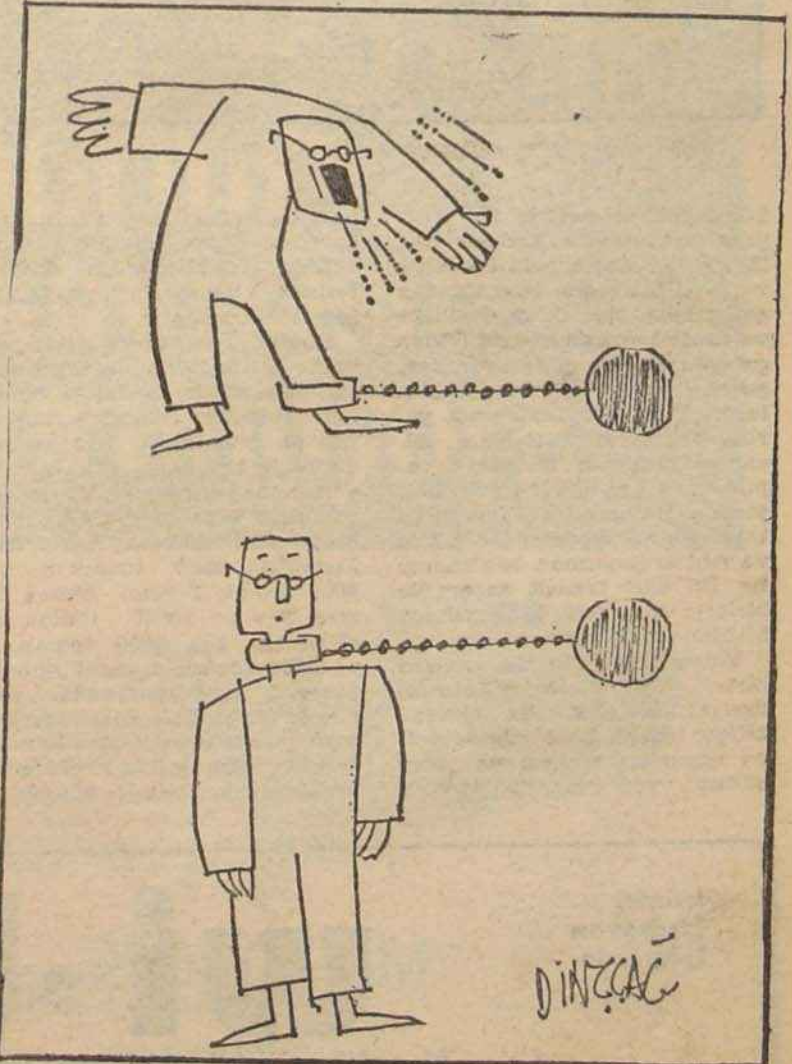
Odalarımızca, kanunun ilk yürürlüğe girdiği günden bu yana ısrarla belirtilen, teknik personelin memur statüsü içinde mütalâa edilmemesi, teknokratların birer bürokrat olmadıkları gerçeği nihayet Hükümet yetkilileri tarafından da kabul edilmeğe başlanılmıştır.

Bu statü içinde ücret kaybına uğrayan teknokratların, devlet sektöründen ayrılarak özel kesimde çalışmağa başlamaları, hattâ yurt dışına göç etmeleri karşısında, yatırımcı devlet kuruluşları, özellikle Anadolu illerinde çalıştıracak teknik eleman bulmakta güçlük çekmeğe başlamışlardır.

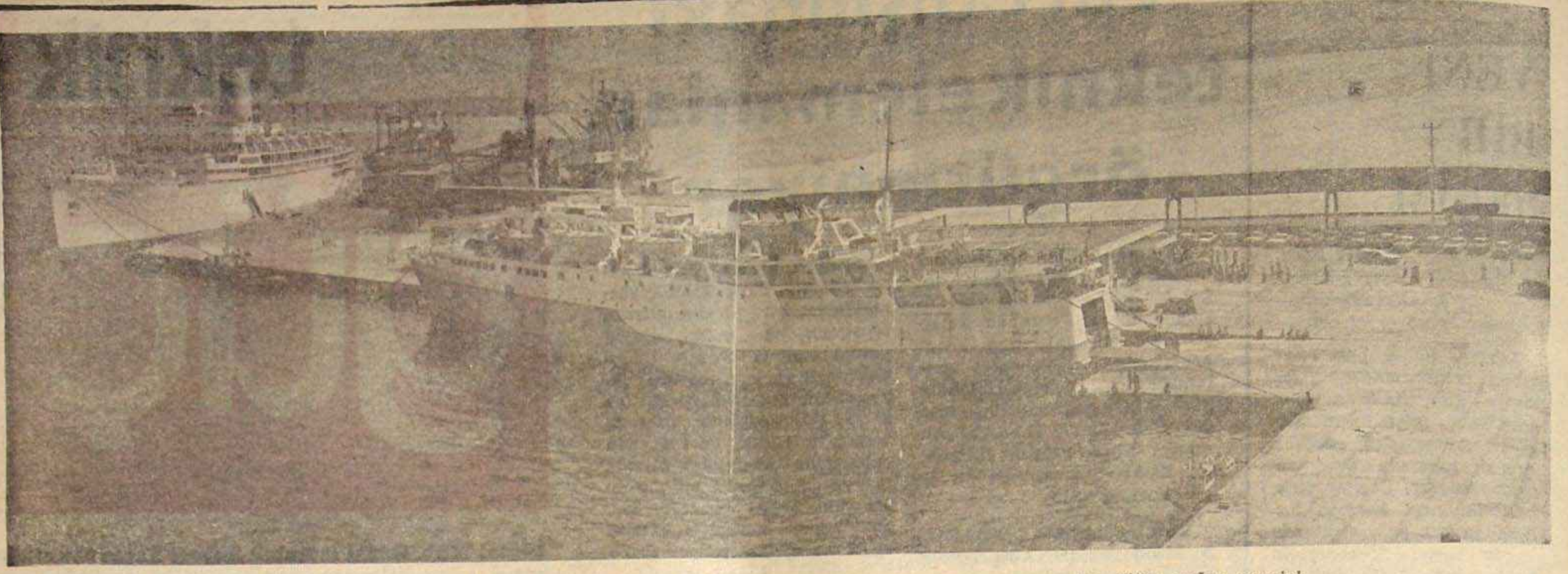
Ne var ki, şimdi sevinerek öğrendiğimize göre, Hükümet yetkilileri bu gerçeği yeni yeni görmeğe ve kabul etmeğe başlamışlardır.

Türk Haberler Ajansının 1 ağustos günlü bülteninden aldığımız şekliyle, Başbakan

(Devamı 16. Sayfada)

YAZISIZ

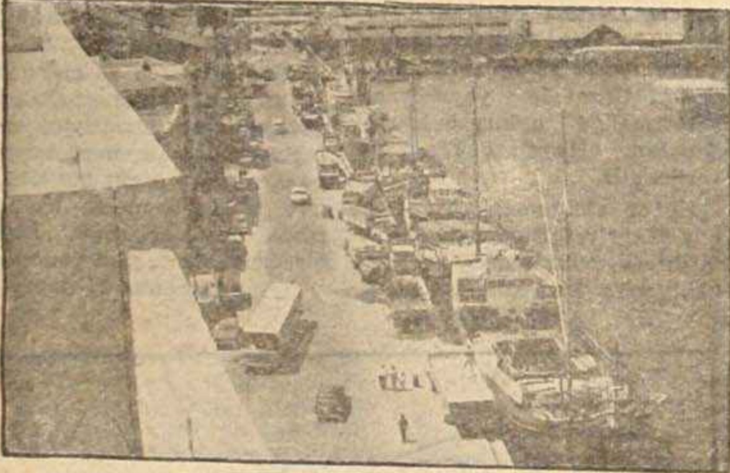
Alsancak İskelesinde Truva gemisi ve rıhtım azlığından yük kısmına yanaşmış bir diğer yolcu gemisi.

İzmir limanının durumu

Vedat MERAL
İnş. Yük. Müh.
(Bayındırlık Bakanlığı 3. Bölge Müdürü)

Dünya deniz taşımacılığındaki son gelişmelerin ve yurdumuz ekonomik koşullarının, genişletme ve geliştirme gereğini hissettirdiği İzmir Limanının nüvesi 1875 yılında Sultan Abdülaziz tarafından verilmiş imtiyazla bir Fransız firması tarafından yapılan Pasaport - Konak arası rıhtımıdır. Kendisini koruyan bir mendirekle birlikte yapımı 1877'de bitirilen bu tesisin işletme imtiyazı da aynı firmaya verilmişti.

Kısaca «Pasaport Limanı» di[illegible]nı'an bu tesisler ufak

Pasaport Rıhtımında yükleme boşaltma sıkışıklığı...

tefek genişletmelerle 20. Yüzyılın ortalarına kadar Ege Bölgesinin deniz yolu ile ihraç ve ithal ihtiyacını karşılamağa çalışmıştır. Ancak denizcilikte ve deniz taşımacılığında dünya çapında oluşan gelişmeler karşısında yetersiz kalmağa başlayan Pasaport Limanının yerine daha emniyetli olan Alsancak'ta liman tesisleri yapılmasına karar verilerek 1954 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından modern bir iskele ve rıhtım yapımına başlanmıştır. İki adet transit anbarı ile birlikte bu tesis 1959 yılında bitirilerek hizmete açılmıştır.

Yolcu trafiğinin de ayrıca birtakım ihtiyaçlar doğurması üzerine, bitirilen bu iskeleye bitişik olarak 1963 yılında yolcu vapurları rıhtımı ve yolcu salonu yapımına başlanmış 1968 yılında bu işler bitirilerek 193 m. uzunlukta, 10,5 m. su derinliğine sahip bir yolcu rıhtımı ile —7 m. su derinliğinde bir ferry— boat yanaşma yeri yapılmış ve bugünkü ihtiyaçları karşılayabilen bir yolcu salonu hizmete açılmıştır. Bu arada 1962 - 66 yılları arasında, her katı 3150 m2 olan dört katlı bir antrepo binası ile üçüncü bir transit anbarı ve liman işletme personelinin faydalanacağı sosyal tesisler binası da yapılarak hizmete açılmıştır.

Bugünkü durumda Alsancak liman ünitesi 193 m. uzunlukta, 10.5 m. su derinliği bulunan yolcu rıhtımından başka 795 m. uzunlukta, 10.5 m. su derinliği bulunan yük gemisi yanaşma yerine ve 223 m uzunlukta 7 m su derinliği bulunan yük rıhtımına sahip bulunmakta, 5000 tonluk 8 ve 2000 tonluk 1 gemi olmak üzere 9 veya 10000 tonluk 4, «Victory» tipi 5000 tonluk 2 ve 2000 tonluk 1 gemi olmak üzere 7 gemi aynı anda yanaşabilmektedir. Alsancak Limanı parça eşya limanı karakterinde olup yıllık yükleme boşaltma kapasitesi 500.000 - 600.000 ton olarak kabul edilebilir. Diğer taraftan 1969 yılında yükleme boşaltma hacminin 100.000 tona ulaştığı gözönüne alınırsa Alsancak Limanının kapasitesinin üzerinde bir yükleme boşaltma yükü altında çalıştığı anlaşılmaktadır. Pasaport ünitesi ile Alsancak ünitesi birlikte düşünüldüğü halde bile İzmir limanında yetersizlik açık ve seçik olarak belirtmektedir. 1970 - 72 arasındaki üç yıllık dönemin rakamları incelendiğinde Türkiye ihracatının ton cinsinden % 20.5, para cinsinden % 32.5; ithalâtının ise ton cinsinden % 4, para cinsinden % 6.5'luk bir kısmının İzmir Limanından yapıldığı görülmektedir.

Bu arada konunun önemini daha iyi belirlemek üzere dünya deniz taşımacılığındaki son teknolojik gelişmelerin de özel olarak incelenmesinde fayda görmekteyiz.

● DENİZ TAŞIMACILIĞINDA SON GELİŞMELER

Deniz taşımacılığındaki gelişmelerin başında gemi makine ve teçhizatının uzaktan kumanda edilmesi, yani otomasyondaki ilerlemeler gelmektedir. Bu şekilde gemi teçhizatında çalışma beraberliği daha kolay sağlanmakta, gemilerin herhangi bir şekilde zaman kaybetmesi önlenmektedir. İkinci bir gelişme de gemi personelinin çok amaçlı yetiştirilmesi olmuştur. Böylece aynı bir personelin geminin birkaç ayrı işinde uzman olması uygun bir programla çalışıldığında personel sayısında ekonomi sağlamaktadır. Önemli bir gelişme de özellikle tankerlerde tekne büyüklüğündeki artıştır. Halen 150.000 - 175.000 Dead-Weight tonluk tekneler en çok rağbet görenler olmakla beraber daha büyükleri de hizmete sokulmaktadır. 500.000 Dead-Weight tona yaklaşan tekneler yapılmıştır. Birleşik Arap Cumhuriyetinin Süveyş Kanalını kapaması sonucu olarak ticaret gemilerinin daha uzun bir yol izlemeğe mecbur kalmaları, denizci ulusları bir seferde daha çok yük taşıma çarelerini aramağa zorlamış ve tekne büyüklükleri böylece artmıştır. Aynı amacın yanı sıra yükleme boşaltma sürelerini azaltmak, dolayısıyle belirli bir süredeki gemi sefer sayısını çoğaltmak isteğinin deniz taşımacılığında doğurduğu bir diğer gelişme de «Container» sistemidir. Taşınacak eşyanın 5 ilâ 30 tonunu bir arada tek bir ambalaj (Container) içinde toplamak suretiyle parça adedini, dolayısıyle yükleme boşaltma süresini azaltmaktan ibaret olan bu sistem on yılda gelişmiş ve 1972 yılında dünyadaki «Container» gemilerinin sayısı 312'ye, toplam Dead-Weight tonajı da 4 309530'a ulaşmıştır. «Container» sistemi ile deniz taşımacılığında door-to-door (kapıdan kapıya) maliyeti % 28, liman taşıma maliyeti % 12 kadar ucuzlamaktadır. Bu sistemin mükemmel işlemesi için diğer ulaşım hizmetleri (demiryolu, karayolu) ile tam entegrasyon halinde bulunması, terminalde bakım hizmetinin var olması «Container» lerin yüklenmesine elverişli vagon ve kamyonların (veya trailerlerin) emre hazır bulundurulması gereklidir. Birçok ülkeler «Container» trafiğine uygun limanlar yapmak için büyük yatırımlar yapmaktadırlar. Bu cümleden olarak Rotterdam limanı 1975 yılında 2,5 milyon ton tutarında 230.000 adet «Container»in yükleme ve boşaltmasına sahne olmuştur. Deniz taşımacılığındaki gelişmelerin bir d[illegible]ri de LASH (Lighters abord ship) tipi gemilerin hizmete girmiş olmasıdır. Asıl amacı, su kesimi büyük gemilerin giremediği nehir ağzı limanlarında yüklerin kapalı lighter'lerde römorkörlerle nehir içlerine taşınmasını sağlamak olan bu sistemde çıkış limanında yüklenmiş özel, kapalı lighter'ler LASH gemisine özel vinci ile alınır, varış limanında aynı şekilde suya bırakılırlar. Asıl amacı bu olan LASH gemileri, modern tesisleri olmayan limanlarda da kullanılmakta ve nisbeten ferahlık sağlamakta iseler de bu durumda yükleme boşaltma maliyetinin artacağı tabiîdir. Zira yüklerin lighter'lerden boşaltılması ve lighter'lerin tekrar doldurulması «Container» sistemine kıyasla maliyeti artırıcı işlemlerdir. Diğer taraftan teknelerin hareketini sağlayan güçlerde de gelişmeler olmuş, nükleer enerji ile çalışan sistemler alışılagelmiş makinelerin yerini almağa yönelmiştir. Başlangıçta sistemin yeniliği dolayısıyle maliyet yüksek olmuşsa da yapılan çalışmalar zamanla nükleer enerji ile çalışan gemilerin, klasik gemilerden daha ekonomik olması sonucunu vermeğe başlamıştır. Yakın bir gelecekte nükleer gücün bütün deniz taşımacılığına yayılacağı ümit edilebilir.

● İZMİR LİMANI BU GELİSMELERE CEVAP VERMİYOR

Deniz taşımacılığındaki bu gelişmeler karşısında Ege Bölgesinin tek limanı olan İzmir'in durumuna bir göz atıldığında ihtiyaçların çok gerisinde kaldığı görülmektedir.

Liman hizmetlerinde verimlilik koşullarını şöylece sıralıyabiliriz:

) Gemiler her türlü hava şartlarında emniyetle limana sığınıp barınabilmelidir.

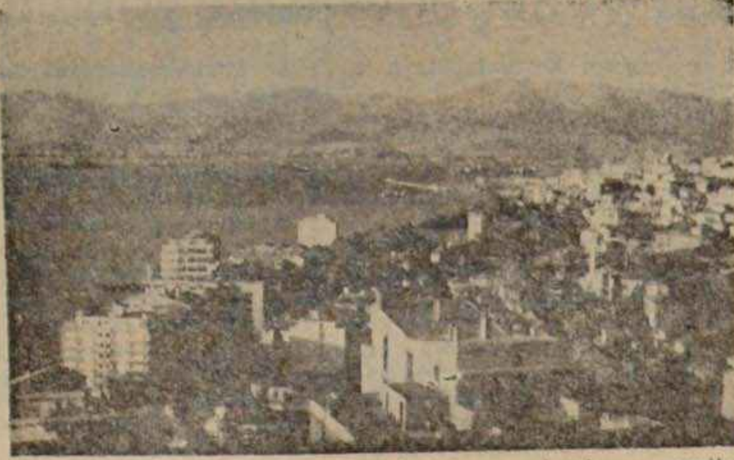
b) Limana giriş kolay olmalı, gemilerin manevra yapmalarına elverişli derinlik ve saha bulunmalıdır.

c) Gemilerin kısa sürede yükleme boşaltma yapabilmesi için gerekli t[illegible]ler, araçlar ve personel limanda hazır bulundurulmalıdır.

d) Limanda, limanın hinterland'ı ve dış dünya ile iyi bir haberleşme sistemi bulunmalıdır.

e) Liman, yükün bolluğu, trafik sağlamlığı ve hacmi, transit ve serbest bölge çalışmaları, geniş bir hinterland gibi etkenlere bağlı şekilde ticari yönden yeterli ve emin olmalıdır.

İzmir limanında deniz trafiğinin Alsancak'ta yoğunlaşmış olduğunu dikkate alarak yukarıda sayılan koşulların varlığını araştırdığımızda emniyetle barınma koşulu dışındakilerin ya çok az bulunduğu veya hiç bulunmadığı sonucuna varırız. Limana giriş çıkışın, ilk bakışta kolay olduğu sanılırsa da Yenikale'deki derinliği sınırlı dar geçitten başka Alsancak'ta iskeleye yanaşılırken seyredilecek sahalar da rahat manevraya elverişli değildir. Ondokuzuncu yüzyıl sonlarına kadar körfeze akmış bulunan Gediz nehrinin getirdiği süprüntü malzemesi İzmir körfezini Yenikale açıklarında az bir kısım kalacak şekilde sığlaştırmış, bu geçit âdeta bir şişe boynu şeklini almıştır. Burada yıllarca önce batmış sayıları on civarındaki tekne de geçidi tehlikeli bir duruma sokmuştur. Bu batıklar limana giriş çıkış güvenliğini ortadan kaldırmakta ve deniz trafiğini tehdit etmektedirler. Bu tehlikeyi ortadan kaldırmak için batıkların her ne bahasına olursa olsun bir an önce parçalanıp çıkarılması gerekli bulunmaktadır. Bundan sonra da yapılacak uygun bir tarama çalışması ile limana giriş çıkış güven verici duruma sokulabilir. Bugünkü durumda iskele civarındaki su derinliğinin azlığından ileri gelen yanaşma ve manevra zorluklarının da yine yapılacak uygun taramalarla giderilmesi gereklidir. Gerek Yenikale geçidinin darlığından

Körfez içinde limana yanaşmak için sıra bekleyen gemiler.

gerekse Alsancak iskelesindeki derinliğin yetersizliğinden birçok gemilerin limana giremedikleri zaman zaman tespit edilmiştir. Yazımızın başlarında gelişmeleri özetlerken gemi büyüklüklerinin arttığını da belirtmiştik, bu ise su derinliği daha fazla (12 ve 13 m.) olan rıhtım ve iskelelerin bulunmasını zorunlu kılmaktadır.

Limanın verimlilik koşullarından olan kısa zamanda yükleme, boşaltma sağlayacak tesisler ise İzmir limanında yetersiz durumdadır. Özellikle dünya deniz ticaretinin yöneldiği «Container» sisteminde yük taşıyan gemilere elverişli rıtıhmlar ve bunların yükleme, boşaltmasını sağlayacak araçlar bulunmamaktadır. Parça eşya yüklü gemiler bile rıhtım azlığından yükleme, boşaltma için sıra beklemek zorunda kalmaktadırlar. Deniz trafiğinin en uygun olduğu devrelerde (ki yılın yarısı kadardır) günde ortalama 7 gemi sıra beklemektedir. Bunun sonucu olarak beklemenin doğurduğu külfetler yabancı gemiler tarafından yük navlunlarına eklenmekte, normal koşullarda alınan taşıma ücretlerine göre gemi başına 2000 ilâ 4000 dolar fazla navlun alınmaktadır. Bekleyen gemi yerli tekne olduğu takdirde ekonomik taşımacılığın birinci kuralı olan «yükleme, boşaltma, hazırlık, manevra ve bakım sürelerinin minimum olması» sağlanamamış olduğundan sonuç olarak yine yurt ekonomisi kayba uğramaktadır.

Diğer taraftan bir takım firmaların da, İzmir limanında beklemektense gemilerini Yunanistan'ın Pire limanına boşaltarak bu yükü başka bir gemi ile ikinci bir taşıma yapmak suretiyle İzmir'e aktarmayı tercih ettiklerine de tanık olunmaktadır. Gemilerin gerek bekleme, gerekse Pire limanından aktarma yapma külfetleri:

(Maliyet = Alış fiyatı + taşıma v.b. harcamaları) bağıntısına göre ithal mallarında maliyetin artmasına yol açmakta, ihraç mallarında ise:

(Teslim fiyatı = ihraç + taşıma v.b. harcamaları) bağıntısına göre teslim fiyatı dünya piyasasına uyarak belli bir sınırı aşamayacağından ihraç fiyatının düşük olmasına, aradaki farkın taşıma harcamalarına gitmesine sebep olmaktadır. Taşıyıcının yabancı firma olması halinde bu zararlar tabii ki daha çoğalmaktadır. Bunlar ekonomik dengeyi ters yönde etkilemektedirler. Bu zorluklara bir çözüm olmak üzere, deniz taşımacılığındaki gelişmeleri anlatan bölümde sözünü ettiğimiz LASH tipi gemiler İzmir'e sık sık gelmekte ve yüklü lighter'leri yükleyip boşaltma suretiyle zamandan kazanma cihetine gitmektedirler, ancak daha önce de belirttiğimiz gibi bu ekonomik bir çözüm yolu değildir.

Diğer taraftan yanaşma yerlerinin yetersizliği yolcu trafiği için de söz konusudur. Mevcut 193 m. boyundaki yolcu rıhtımı yalnız bir geminin yanaşmasına elverişli olduğundan ve bir yolcu gemisi için de açıkta beklemek söz konusu olmayacağından özellikle döviz kaynağı olan turist gemilerinin yanaşma sayısında azalma olmaktadır. Hele son zamanlarda gelişen yat turizmine tam anlamı ile elverişli yanaşma yerleri İzmir bölgesi körfezi içinde hiç bulunmamaktadır.

İzmir limanının bugünkü haberleşme olanakları yurt seviyesinde olup limanın geliştirilmesi halinde bu sistemin de modern hale getirileceği tabiidir.

İzmir limanı için, verimlilik koşullarından olan geniş hinterland ve yükün bolluğu konusunu incelediğimizde liman hinterlandını İzmir, Manisa, Afyon Karahisar illeri sınırları içindeki sahalardan başka Aydın, Denizli, Kütahya, Muğla illerinden de bir kısım sahaların meydana getirdiği görülür. Bu, tam ve mükemmel bir İzmir limanının rahatlıkla deniz trafiği ihtiyacını karşılayabileceği genişlikte bir hinterland-dır. Bu geniş hinterland aynı zamanda limana bol yük sağlayarak verimlilik ve ekonomi koşullarını yerine getirebilecek ürünlerin çok miktarda üretildiği sahaları kaplamaktadır.

İzmir limanının kara trafiği ile bağlantısı Alsancak'ta bugünkü haliyle yeterli ise de Pasaport limanında büyük ölçüde sıkışıklık olmaktadır. Limanın bütün halinde geliştirilmesi ele alındığında ağırlığın Alsancağa kaydırılması ve Pasaportun yat turizmine bırakılması mümkün görülmektedir.

● LİMANIN GELİŞTİRİLMESİ HAKKINDA ÖNERİLER

İzmir limanının incelenmesini bu şekilde tamamladıktan sonra geliştirme konusunda neler yapılması gerektiği hakkındaki görüşmelerimizi şöylece sıralayabiliriz:

1) Büyük kısmı «Container» gemilerine uygun olarak yapılmak üzere yük gemisi yanaşma yerleri uzunluğu arttırılmalı, bunun için de Alsancak iskele ve rıhtımının doğusunda ilk etapta bir mol yapımı ele alınmalıdır. «Container» sisteminin gerektirdiği geniş geri sahalar bu mol üzerinde sağlanmalı, «Container»lerin bu sahada taşınıp yerleştirilmeleri için gerekli portik vinçler, bardör vinçler ve diğer tip araçlarla rıhtımlar donatılmalıdır. Ayrıca ihtiyaç hesaplanarak parça eşya için bir veya iki transit ambarı da yapılmalıdır. «Container» sitemine bütün uluslar adapte olurken bu arada örneğin Yunanistan'ın bizden önce bu sisteme elverişli liman ve tesisler yapması, İzmir'i o ana «Container» limanına mal gönderen ikinci derecede bir ara limanı haline düşürebilir.

2) Küçük deniz taşıtlarının yükleme, boşaltma yaptığı pasaport rıhtımı gerekli değişiklik ve ekler yapılarak yat turizmin elverişli şekle sokulmalıdır. Bugün buradan faydalanmakta olan küçük deniz taşıtları için Alsancak limanının en doğusunda bir basen ve rıhtımlar yapılmaktadır. Su baskını yönünden tehlikeli durumlar yaratabilen Melez çayının böyle bir basenin de dışında kalabilecek şekilde derive edilmesi DSİ tarafından projelendirilmiş durumdadır. Bu derivasyonla kazanılacak sahalar Alsancak limanının geliştirme yapıları için kullanılabilecektir.

3) Alsancak iskelesindeki yolcu yanaşma yerine ek olarak yolcu vapurları için ayrıca bir iskele daha yapılmalıdır, bunun mevcut iskelesinin batısında yapılması uygun düşecektir. Bu ünite ile mevcut yolcu rıhtımı arasına ikinci bir ferryboat yanaşma yeri tertiplenebilir.

4) Bu geliştirme yapılarına paralel olarak demiryolu ve karayolu bağlantıları yeniden düzenlenmelidir. Basmahane ve Alsancak garları yerine Halkapınar'ın deniz tarafından Karayolları Teşkilâtı tarafından yapımı düşünülen yonca yaprağı düzeni gerçekleştirilerek limanın, şehir trafiği ile girişime uğramadan çevre yollarına bağlantısı sağlanmalıdır. Ayrıca «Container»lerin karayolları ile taşınması düşünülen yönlerde bu yolların gereken yerlerde standartlara uygun hale getirilmesi plânlanmalıdır.

5) Gelişmiş limanın artacak su, elektrik ihtiyaçlarını karşılayabilmek üzere lüzumlu tedbirler alınmalı, ayrıca liman sahaları gerisinde kalacak şehir kısımlarının kanalizasyon ve drenaj problemleri de çözüme bağlanmalıdır.

6) Akaryakıt depolama sahaları ve bunlara ait deniz tesisleri körfez dışına çıkarılmalıdır. Kanımızca bu gibi tesisleri Aliağa rafinerisi civarında toplamak faydalı olacaktır.

İster görüşlerimize uygun olarak, isterse daha iyi başka bir şekilde Alsancak limanının geliştirilmesi, Yenikale geçidinin temizlenip genişletilmesi ile birlikte gerçekleştirildiği, özellikle «Container» sitemine elverişli hale getirildiği takdirde bu sistemin memleketimize yönelmesi ve kendine özgü yararları da birlikte getirmesi mümkün olacak, ihraç mallarının bol miktarda yüklendiği limanda dışardan gelip boşalacak «Container»lerin doldurularak değerlendirilmesi suretiyle sistem çok rahatlıkla işleyecektir. Diğer taraftan pasaport rıhtımının yat turizmine açılması, halen buradaki liman fonksiyonunun Alsancağa kaydırılması rıhtım civarını bugünkü karışık ve sıkışıklıktan kurtaracağı için şehircilik bakımından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Alsancak'ta 2. bir yolcu iskelesinin yapılması ise iç hatlarımızda çalışan yolcu gemileri ile turist gruplarını getiren yabancı gemilerin ayrı yerlere yanaşmasına olanak sağlayacağından gümrük, karantina, pasaport gibi işlemler yönünden de karışıklık olması önlenmiş olacaktır.

Bunlardan başka Akdeniz'den gelecek ve otomasyon, tonaj arttırma, çok amaçlı personel kullanma, nükleer enerjiden faydalanma gibi gelişmelerle daha kısa zamanda daha çok yük taşıma ana kuralını iyice benimsemiş, bu konuda hayli mesafe almış yabancı gemiler için İzmir, İstanbul ve Bandırma'ya göre daha güneyde olduğundan, tam ve mükemmel hale geldiği gün, yanaşmak ve yükleme, boşaltma yapmak için herhalde tercih edilecektir.

İzmir limanı kıyı yapılarımız içinde yurt ek[illegible]si yönünden öncelikle ele al[illegible]ması gereken ve en önemlisidir.

İzmir limanının yapım işi uzuyor

Türkiye'nin ikinci, Akdeniz'in de en büyük limanlarından biri olan İzmir limanının yapımı işi uzamaktadır.

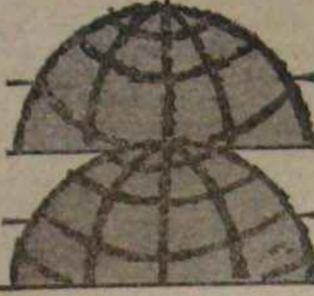
Toplam olarak 200 milyon liraya tamamlanması plânlanan ve bu yıldan itibaren başlanması icabeden yapıma henüz başlanmamıştır.

Yılda 40 milyon liralık yatırımla beş yılda tamamlanacağı bildirilen İzmir limanının yapımı için ilk yatırım parası olan 40 milyon liranın da verilmemesi İzmir'de ilgilileri düşündürmektedir.

Yılda ortalama 9 bin geminin gelip gittiği İzmir limanının yapımının geciktirilmesi, önümüzdeki yıllarda daha da artacak olan trafiği kaldıramıyacağı ileri sürülmektedir.

Sızan haberlere göre (DPT) kurumu, bazı nedenlerle İzmir limanının yapımına 1974 ya da 1975 yılında başlamasını öngörmektedir, ancak, o zamanda liman 1980 ya da 1982 yılında iş görür hale gelecektir ki, on yıllık bir gecikmenin özellikle memleketimiz ekonomisine büyük zararlar öne süreceği ifade edilmektedir.

TÜRKİYE'DE DÜNYADA TEKNİK

İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞI AFET İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ EROL TUNCER MİLLETVEKİLLİĞİNE ADAY OLUYOR

Öğrendiğimize göre Odamız üvelerinden Afet İşleri Genel Müdürü Erol TUNCER, önümüzdeki genel seçimlerde CHP Gümüşhane listesinden adaylığını koymaktadır.

Erol TUNCER, 1938 yılında Bayburt'ta doğmuştur. İlkokulu Bayburt'ta, orta tahsilini Haydarpaşa Lisesinde tamamlayan TUNCER, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesine girmiş; 1960 yılında İnşaat Yüksek Mühendisi olarak mezun olmuştur. Karayolları Bölge Müdürlüklerinde iki yıl şantiye şefliği, iki yıl yapım şefliği, üç yıl Erzurum 12 Bölge Müdürlüğü ve bir buçuk yıl da Karayolları Genel Müdürlüğü Plan ve Proje Dairesi Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

1970 - 1971 yılında askerlik görevini tamamlayan TUNCER, 1972 yılında Birinci Erim Hükümeti zamanında İmar ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğüne atanmıştır. Halen aynı görevde bulunan TUNCER, evli, bir çocuk babasıdır.

TUNCER'in iki yıllık Genel Müdürlüğü sırasında memleketimizde iki büyük deprem felâketi olmuş; Burdur'da iki inşaat mevsiminde 2123 konut, Bingöl ve yöresinde 5420 konutun bütün sağlık tesisleriyle birlikte yapımını sağlamıştır.

Dürüst ve çalışkanlığı ile dikkati çeken TUNCER'in Parlamentoya girmesi halinde; camiamız ve halkımızın son derece önemli bir temsilci kazanacağından kuşkumuz yoktur.

Köylünün ve çalışan sınıfların birçok sorununu Parlamentoda yeterince savunacağından yine kuşkumuz olmayan arkadaşımıza bu yeni girişiminde başarılar dileriz.

Dikkatler tekrar güneş enerjisine yöneldi

1878 Paris Fuarında en çok ilgiyi güneşten alınan ısıyla enerjilendirilen bir buhar makinesi çekmişti. Adı geçen makine, küçük bir matbaayı çalıştırmak için hazırlanmıştı ancak sonradan ilginç, fakat kullanışsız bulunarak kullanılmadı. Ancak şimdi gittikçe artan dünya enerji krizi ve yakıt fiyatlarının büyük bir hızla yükselişi dikkatlerin tekrar umut ve heyecanla güneş enerjisine çevrilmesine yolaçtı.

Geçen hafta Paris'de 1878 Fuarının yapıldığı siteden sadece 2 mil uzakta, UNESCO tarafından hazırlanan bir toplantıya katılan 900 kadar bilim adamı güneşten elde edilecek enerjinin çok önemli bir çözüm yolu olabileceği konusunda görüş birliğine vardılar. Fransız fizikçisi Ivan Peyches, güneş enerjisinin kullanılabilmesinin sağlanmasındaki hızın dünyanın klasik enerji kaynaklarının tükenmesinden duyduğu korkunun direkt bir fonksiyonu olduğunu öne sürdü.

Güneş enerjisinin geleceğinin değerlendirilmesindeki bu yeni tutum, teknolojide meydana gelen önemli gelişmelerden ziyade hükümetlerin ve sanayi şirketlerinin artan ilgisinden doğmaktadır. Wisconsin Üniversitesinden John A. Duffie, «Sanayi şimdiden bu işe para yatırmaktadır, ayrıca devlet yardımının artacağı da şüphe götürmez» demektedir. Gerçekten de, ABD Hükümetinin güneş enerjisinin kullanılmasını sağlamak amacıyla yapılan araştırmalara yardımı 1971 yılında hemen hiç denecek kadar azken, geçtiğimiz mali yılda 13 milyon dolara yükseldi. Duffie'ye göre, bu yatırımlar büro ve evlerde kullanılabilecek güneşsel ısıtma tesisatlarının yapılmasına yardımcı olacak. Duffie, geçen hafta yaptığı açıklamada, şimdiye dek inşaatçıların isteseler dahi güneş enerjisi kullanan tesisatları ısmarlamak olanağına sahip bulunmadıklarını ancak önümüzdeki birkaç yıl içersinde bu tip aygıtların ticari açıdan kullanılabilir hale geleceğini söyledi.

Güneş enerjisi kullanan birimlerin teknik verimliliği şimdiden kanıtlanmış durumda. Avusturyalılar, Japonlar ve Latin Amerikalılar banyo sularını yıllardan beri evlerin damlarına yerleştirdikleri depolarda ısıtmaktadırlar. Fransız Pirenelerinde Odeillo'da güneş enerjisi kullanımının öncülerinden Félix Trombe, sanayi'de kullanılmak üzere güneş ışığını 3000 dereceye kadar sıcaklık elde edebilecek ölçüde başarıyla toplayan bir seri aynadan oluşan bir güneş fırını yapmıştır.

Son on yılda, ABD'nin bazı bölgelerinde büyük ölçüde güneş enerjisi kullanan ısıtma sistemleri olan 25 ev yapılmıştır. Bu yıl da, Massachusetts Audubon Cemiyeti, Lincoln'da bulunan idari binalarında yapılacak bir inşaatla ısıtma ve havalandırma tertibatı için gerekli enerjinin yüzde altmışının güneş enerjisinden elde edilmesinin düşünüldüğünü açıkladı. Gelecek hafta içinde de, Delaware Üniversitesi, güneş ısısını ısıtma ve havalandırmada kullanmanın yanısıra, güneş ışınlarını ev ihtiyaçlarını karşılamak üzere elektriğe çevirecek bir deney evini sergileyecek.

Delaware Evi, güneş enerjisinin ev ihtiyaçları için kullanılmasının ne kadar basit olduğunu göstermektedir. Çatıya, güneş ışınlarını maksimum ölçüde toplamak için 45 derecelik açıyla iki büyük dikdörtgen panel veya toplayıcı monte edilmiştir. Bu paneller bir seri güneş hücrelerinden —ince cam tabakalar arasındaki kadmiyum sülfür ve bakır sürfür tabakaları— oluşmaktadır. Bu hücreler güneş ışınlarına maruz kaldıkları zaman elektrik cereyanı meydana getirmektedirler. Bu yolla elde edilen elektriğin bir kısmı doğrudan evin elektrik sistemine aktarılmakta ve böylece ışıklandırma ve diğer ihtiyaçlarda kullanılmaktadır. Geri kalanı ise bodruma yerleştirilen bir seri bataryayı doldurmak üzere kullanılmaktadır. Bataryalar, geceleri ve güneşin bulutların arkasında kaldığı günlerde elektrik ihtiyacını sağlamak üzere hazırlanmıştır.

Aileler için düşünülen bu tip evler planlananın sadece bir kısmıdır. Güneş uzmanlarına göre tek başına Erie Gölü güneşten her gün tüm ABD nin bir yılda tükettiğinden daha fazla enerji almaktadır. Bu açıdan, uzun-vadede en önemli amaç; ya yüzlerce kilometre kare üzerine yayılan büyük toplayıcılar, veya güneş hücreleryle donatılmış peyklerle bulutlu güneş sorununu çözebilecek ölçüde büyük ölçekli elektrik enerjisi üretiminin sağlanmasıdır. Şimdiki durumda, güneş enerjisinin kullanılmasını destekleyenlerin büyük bir çoğunluğu böyle geniş ölçekli projelerin önümüzdeki on veya yirmi yıl içersinde gerçekleşmesinin pek mümkün olmadığını belirtiyorlar. Şimdilik, çabalar çoğunlukla resmî veya özel binaların ısıtılma ve havalandırılmasında güneş enerjisinin kullanılmasının sağlanması yönünde sarfediliyor.

Yapılan hesaplara göre 3 yatak odalı tipik bir ev 3.000 dolar sarfıyla ısıtmada güneş enerjisi kullanan bir tertibata sahip olabilir, ayrıca böyle bir tertibatın bakım ve kullanım masraflarının da son derece az olduğu öne sürülüyor. Klasik kaynaklardan elde edilen enerjinin fiyatının gittikçe yükseldiği düşünülecek olursa, böyle bir sistemin amliyeti çok daha cazip görünmektedir. Delaware Evi'ni dizayn eden Karl Boer, «Petrol ve gazın fiyatı kaçınılmaz olarak artacaktır fakat güneşden elde edilen enerjinin maliyeti her zaman aynı kalacaktır» diyor.

NEWSWEEK

Odamız Haysiyet Divanı

(Baştarafı 1 sayfada)

ler. Gazetemiz, niteliği hepimizce bilinen bazı çevreler tarafından nicedir planlanmakta olan, teknik eleman dayanışmasının ve örgütünün parçalanması, yozlaştırılması, yok edilmesi hususundaki çabalara karşı gerek yönetim kurullarımızın gerekse arkadaşlarımızın yeterli dinamizmi göstereceklerinden emin olarak, olayı adım adım takibe devam edecektir.

KABAKÇI DANIŞTAY'A BAŞVURMUŞ

Son olarak haber aldığımıza göre, oda bütünlüğünü ve meslekdaş dayanışmasını zedeleyecek bir komplonun sahneye konulduğu bir zamanda hangi şartlar ve etkenler altında yaptığını tayin edemediğimiz, hepimizce yakinen tanınan arkadaşımız Mahi Kabakçı halen kendisince de tasvip edilmediğini sandığımız şu şansız davranışına bir yenisini daha eklemiştir.

Unutulmamalıdır ki, Haysiyet Divanına sevkedilmek cezalandırılmak demek değildir. Bu nedenle Mahi Kabakçı arkadaşımızın da hatasını kabul ederek yuvasına dönmesini ve Haysiyet Divanının çağrısına uymasını beklerken, öğrendiğimize göre, Mahi Kabakçı metninin İnşaatçı Dernekleri tarafından hazırlatıldığını tahmin ettiğimiz bir dilekçenin altına imza atarak, Odasının bir yönetmeliğinin iptali için Danıştay'a başvurmuştur. Elimize geçen dilekçe fotokopisinin incelenmesi halinde, dilekçe metninin «tip» olarak hazırlandığı açıkça görülmektedr. Nitekim bu tip dilekçenin davacı kısmı, nokta nokto boş bırakılmıştır. Gene davalı maddesindeki adres kısmı da boş bırakılmıştır. Nokta nokta boş bırakılan savalı hanesine Mahi Kabakçı'nın adı sonradan ve başka bir daktilo ile yazılmıştır.

Kardeş diğer meslek odaları ile birlikte Odamız'ın uygulamakta olduğu belge uygulama düzeni, bugüne kadarki uygulamalarda da görüldüğü ve bütün arkadaşlarımızca da tasvip edildiği gibi, hem meslek hem de meslektaşlarımız açısından bir ileri adımdır. Böyle ileri adımları kösteklemenin ve geriye dönüşlerin başarıya ulaşmadığı ise tarihte defalarca görülmüştür.

ARADA BİR DE SÖYLEŞİ...

Başbakan oğlum, sendika v.s. üzerine

İzzettin SİLİER

İnsanoğlu belli bir yaştan sonra çocukları için yaşıyor. Kendi başarılarını onlarda tekrarlamak, başarısızlıklarından onları korumak istiyor. «Niçin, neden?» sorularını, hayatın ana konularına yöneltip cevap alamayınca küçük sorunlara dönmek ve oyalanmak, kurtuluş yolu oluyor. Sizlerin de, benim gibi, çocuklarımızın peşinde koşuştuğunuzu düşünerek, bu yazıma aile sohbeti havası vermek istiyorum.

Benim iki oğlum var. Birincisi geçen sene ilkokulu bitirdi. Sürekli olarak, sınıfının en başarılı öğrencilerinden. Eskiden olsa idi, hemen etraftan «mühendis olacak» diye tutturürduk. Hükümet yöneticilerimizin sayesinde, şimdi, «mühendislik» itibarının ne hale geldiğini biliyorsunuz. (Teknik Üniversite bile, evvelki sene yaptığı sınavda 1000 üzerinden 200 puan tutturamayanları öğrenci olarak kabul etmek durumunda kaldı.) Tahminlerde bulunmaktan geri duramadım; aklı başında, iyiyi kötüyü ayırdetmede, olağan dışı, bir yeteneği var, oğlumun; o halde devrimci olacak, memleketi için, halkı için çalışacak diye düşündüm. Netice bu olunca da hemen kötü rüyalar görmeğe başladım:

Bir gece, bakıyorum evimizi basmışlar, oğlumu götürüyorlar; oğlum bir fakültede öğrenci henüz, hangi fakülte, seçemiyorum, götürenlerin yüzlerini de... Sonra çırpınmaya başlıyorum. Kontrgerilla teşkilâtı, işkence vs. ihtimalleri ile uğraşıyorum. Oğlum aylar sonra eve dönüyor, tanınmaz halde...

Uyanıyorum. Yarı uyanık, yarı uykulu... sık sık benzeri kabus içindeyim. Oğlumu sevemez oldum; başarılarını içim kan ağlıyarak izliyorum. Çocukluğumdakine benzer bir his içindeyim: Siz hiç kurbanlık koyun okşadınız mı, ertesi saat kesileceğini bile bile?

Mümkün mü, sürekli bu his içinde kalmak? İnsanoğlu içgüdüsüyle kendini koruyor; bir ümit kapısı buluyor, sımsıkı sarılıyor ona... Size ikinci oğlumdan bahsedeyim biraz... Çok sevimli, esmer bir tip, bu oğlum; ilkokul üçüncü sınıftan dörde zorlukla geçti; şimdiden ek öğretmen tutmak icabetti. Sık sık soruyor bana «Baba bunları niçin öğrenmek gerek? Baba biraz daha oynamama izin vermez misin?» diye. Yaramaz ve kaytarıcı. Onun da geleceği hakkında tahminlerde bulunuyorum: İlkin «Avukat olur, memur olsa bile ayda yalnız 2500 lira ek ücreti vekâlet alır» diyordum. Sonra politikacılık uygun geldi... «Arasıra meclise gider, çıktığı sene iki kere değiştirilen kanunlara canı isterse oy verir» diye düşünüyordum... Geçenlerde saçlarını okşarken, ağzımdan kaçtı: «Başbakan oğlum» demişim birden bire...

Tuttu bu lâfım; uygun bulduk galiba... Artık kendi aramızda «Başbakan» diye bahsediyoruz, ondan. «Baba bunları niçin öğrenmek gerek?» diye sorunca, nasıl cevap vereceğimi bulamaz oldum. İşi oluruna bıraktım. Bir ara dikkat ettim, son ay içinde hep bu «Başbakan oğlum»la oyalanmışım, onu düşünmüşüm, Diğeri kenarda, kendi dünyasında kalmış. Gerçekte insanı kahreden bir çeşit mutluluk görüntüsü yaratmışım...

* * *

Özel sebeplerle, ülkemiz dışına çıkmam gerekti. Haziran başlarında, pasaport için dilekçe verdim; benimle birlikte başvuranlar, bu arada karım ve çocuklarım, iki gün sonra pasaport aldılar. Bana «bekliyeceksin» dediler. «Niçin?» cevap yok. «Nereye başvurabilirim?» cevap yok. Üç ay bekliyeceksiniz dilekçe reddedilmiş olacak; sonra Danıştaya başvuracaksınız; hukuki yol bu... Biliyorsunuz pasaport alamayanların çok şerefli bir listesi var; profesörler, yazarlar vs... Anlaşılan benden de bu şerefi esirgemeyecekler...

Benim sosyal faaliyetim, İnşaat Mühendisleri Odasında başlamıştır ve daima orada bitmiştir. 1954'lerden beri orada konuşur, yazar ve çalışırım. Onun için pasaport meselesi benim şahsi meselem değildir. Kaldı ki şimdiye kadar polis, beni tanıklık için dahi herhangi bir meselede de çağırmadı. Bu arada üç kere de yurt dışına çıktım.

O halde son senelerde yaptıklarımda bir özellik aramak gerekiyor. İlkin Süleyman Beyin günahını aldım: Acaba onunla ilgili olarak yazdıklarım, hoşa gitmemiş mi idi? Yoksa Keban Barajındaki içli dışlı durumu ortaya atışım mı bu iltifata sebep olmuştu?

El altından bir «sendikacı» lâfı geldi. Bütün sendikacıları bu muameleye tabi tutuyorlarmış. Ben hiç bir sendikanın yöneticisi veya üyesi olmadım... Çalışma hayatım mümkün kılmadı, bunu... Ha durun; durun! İstanbul Şube Başkanı olarak «Teknik Personel Sendikası» TEKSEN'in kuruluşunda destekleyici olmuştum. Anayasa değişikliği yüzünden, kapandı, bu sendika... Anlıyorsunuz değil mi sendikanın önemini?

Sendika kurmak hakkı için mücadele etmeli ve tekrar elde edince, bu hakkı, güçlü bir sendika kurmalıyız. O sendikada yönetici olmak için can atacağım.

Ingiltere'de 1960 - 70 yılları arasında araştırma ve geliştirme harcamaları sabit kaldı

13 temmuz 1973 tarihinde yayınlanan Merkez İstatistik Dairesi (Central Statistical Office) raporuna göre, İngiltere'de 1960'lar boyunca araştırma ve geliştirme harcamaları Gayrisafi Millî Hasılanın yüzde 2.7'si ila 2.8'i civarında sabit kaldı.

Makine mühendisliği, demirli ve demirsiz madenler ve bilimsel araçlar da dahil olmak üzere bazı sanayi dallarında araştırma harcamaları bu dönemin ikinci yarısında enflasyona rağmen aynı kaldı.

İngiltere'de araştırmalara ayrılan fonu bu derece ayrıntılı ve bütün olarak gösteren bu ilk rapor, Lord Rotschild tarafından 1971'de ortaya konan müşteri-müteahit ilişkisinin 1960'lardaki araştırma finansmanı için ne denli geçerli bir kavram olduğunu açıkça gözler önüne seriyor

İngiltere'nin bilime ayırdığı fon mutlak rakamlarla bu son on yıl içerisinde yüzde 60 arttı. Araştırma harcamaları 1961-62 yılında 658 m. pounddan, 1969-70 yılında 1.082 m. pounda yükseldi. GSMH'dan hep aynı oranda bir fon ayrıldığını hesaba katarsak, İngiltere'nin bu yıl araştırma için 1.350 m. poundluk bir harcama yaptığı ortaya çıkar.

Özel sektörün araştırma için yılda 400 m. pounddan daha fazla bir fon ayırmasına rağmen, merkezi hükümet bilimsel araştırmaları desteklemede öncülüğü halen muhafaza ediyor.

Ancak bu toplam miktar içerisinde 1960'larda, harcamaların kompozisyonu açısından önemli değişiklikler oldu. Bu değişiklikler içerisinde en dikkati çekeni savunma harcamalarının büyük ölçüde azalması, ve sivil sektöre ayrılan harcamaların artmasıdır. Diğer bir gelişme de, çeşitli sanayi dallarında özellikle makine mümendisliğinde araştırma yatırımlarının endişe verici bir şekilde göreli olarak azalmasıdır.

İngiltere'de ilk kez olarak Merkez İstatistik Dairesinin raporu araştırma fonlarının çeşitli sektörler arasındaki dağılımını gösteren bilgiler vermektedir. Raporun kapsamına giden en son yıl olan 1969-70'de hükümet 559 m. pound ile toplam fonun yarısından fazlasını sağlamış.

Hükümetin yaptığı yardımın 240 m. poundu resmî araştırma merkezi tarafından kullanılmış, 222 m. poundu da araştırma mukaveleleri ile özel sanayiye verilmiş. Ayrıca, üniversiteler ve benzeri kurumlar bu fondan 75 m. pound, sanayi araştırma kuruluşları 5.3 m. pound, kamu teşebbüsleri 619.000 pound almışlar. Bu beş sektöre gitmeyen geri kalan 16 m. poundun nerede harcandığı belli değil.

Bilim adamlarının ikinci en cömert koruyucusu olan özel sektör, 1969-70 yılında 410 m. poundluk bir fon sağlamış. Bu miktarın 374 m. poundunu özel sanayi kendi labortuarlarında kullanmış. Özel sektör, hükümet laboratuarlarına 13 m. pound, sanayi araştırma kuruluşlarına 8.8 m. pound, üniversitelere 3.6 m. pound ve kamu teşebbüslerine 236.00 pound vermiş. Bu beş sektörden hiç birisinde kullanılmayan 11 m. poundun ne şekilde harcandığı belli değil.

Araştırma ve geliştirme çalışmaları 1969-70 yılında kamu teşebbüslerine 52 m. pounda malolmuş. Bu miktarın 42 m. poundu kamu kuruluşlarının kendi laboratuarlarında kullanılmış, 8.8 m. poundu özel sanayiye araştırma mukaveleleri yoluyla verilmiş, ayrıca hükümet laboratuarlarına 125 bin pound, üniversitelere 600 bin pound ve sanayi araştırma kuruluşlarına 784.000 pound verilmiş.

İngiliz bilim adamları 1969-70 yıllında denizaşırı mukavelelerden 39 m. pound kazanmışlar. Bu alanda en önemli payı 29. pound ile özel kesim almış. Hükümet laboratuarları 5 m. pound, kamu teşebbüsleri 2.2 m. pound, üniversiteler 1.6 m. pound ve araştırma kuruluşları 1.3 m pound kazanmışlar.

Diğer ülkelerle yapılan teknoloji ve mineral ruhsatlarına ilişkin muamelerde İngiltere 1970 yılında 10.1 m. poundluk bir artık gösteriyor.

Sanayi sektöründe, 1969-70 yılında, bütün üretim gruplarınca araştırma ve geliştirme harcamaları için toplam olarak 711 m. pound ayrılmış. Belli başlı üretim sektörleri içerisinde elektrik mühendisliğinde 197 m. pound, havacılıkta 171 m. pound, kimyasal ve benzeri maddeler dalında 109 m. pound ve makine mühendisliğinde 61 m. pound araştırma için kullanılmış.

İngiltere'nin ihracat gelirlerinin ana kaynağı olan makine mühendisliği dalında toplam harcamalar 1960'ların 1-kinci yarısında 60 m. pound civarında endişe verici bir şekilde sabit kalmış. Bu sektörde araştırma harcamalarına ayrılan en yüksek miktar bu dönem içerisinde 64 m. pound olmuştur. Ancak 1968-69 yılında harcamalar bu miktarın altına düşmüştür.

Bilimsel araçlar dalında yapılan harcamalar çok az değişiklik göstermiş, ve 1965-1970 yılları arasında 15 m. pound civarında sabit kalmış. Demir-çelik konusunda yapılan araştırmalar ise millileştirme hareketinden sonra 1967-68 yılında 14 m. pounddan, 1969-70 yılında 10.5 milyon pound düşmüş.

Bu arada sanayinin besin, içecek ve bütün dallarında araştırma harcamaları bu dönem içinde önemli bir artış göstermiştir. Bu dallarında yapılan araştırma harcamaları 1964-65 yılında 15 m. pound iken 1969-70 yılında 23 m. pounda çıkmıştır.

(Financial Times, 13. 7. 1973)

Valı Şentürk'ü ziyaret ettiler

(Baştarafı 1 sayfada)

b) Şubemiz (İnşaat Mühendisliği) ile ilgili konular üzerinde olanakları oranında inceleme ve araştırmalar yapar, görüş, öneri ve eleştirilerini, kendi üst kuruluşları aracılığı ile ya da doğrudan doğruya devlet kuruluşlarına ve gerekirse kamuoyuna sunar. Üyelerin meslekî çalışmalarını disiplin altında tutmaya ve onların haklarını korumaya çalışır.

Devlet hizmetlerinde çalışan üyelerimiz 657 sayılı kanunla getirilen personel statüsü içinde hizmetleri ile orantılı olmayan bir ücrete tâbi olmuşlardır.

Aralarında maaşı azalanlar olduğu gibi terfi ettikçe de maaşı azalanlar vardır. Bu sebeple işlerden ayrılmalar sıklaşmaktadır.

İstanbul gibi büyük ve önemli bir şehirde yoğunlaşan yatırımlar, teknik elemanlar eliyle gerçekleştirilecektir. Halbuki arkadaşlarımız geçinme endişesi içindedirler. Bu durum işlerin huzur içinde yapılmasını etkileyebilecek ağırlıktadır ve bu durumdan İstanbul, dolayısıyla da devlet ve millet zarar görebilir. Diğer taraflarda da durum bundan farklı değildir. Sadece İstanbul'un yaşama güçlüğü bunu daha da arttırmaktadır.

c) Serbest çalışan arkadaşlarımızın çalışmalarındaki, nizamlara ve teknik gereklere uygunluk ve hassasiyetler kontrolu için proje ve teknik sorumluluk alanlarında «Belge uygulaması» ismi verilen bir statü takip etmekteyiz. Bu uygulamada kardeş odalar olan Mimar, Elektrik Mühendisleri ve Makine Mühendisleri Odalarının iştirakiyle ortak belge uygulaması aşamasına varılmıştır.

Bu çalışmaların çok yi neticeler verdiği, iyi bir düzenle uygulama sahasının daha genişletilmesi için faaliyete geçildiği bir sırada İmar Bakanlığının bir genelgesinin çeşitli yönlerde tefsire açık olan maddeleri aracılığı ile tatbikat engellerle karşılaşmaktadır.

İstanbul için bu tatbikat çok önemlidir. Hizmetlerin kalitesi bu tatbikatla temin olunabilir.

İstanbul'da büyük bir yatırım kolu olan İnşaat sektörünün çalışmaları bilhassa «Genel hizmet yapıları Konut yapıları» alanlarında yoğundur.

Gerek hizmet yapıları ve gerekse konut yapıları için İstanbul'un önde gelen meselesi beton ve betonarmelerde şartnamelere uygunluğun teminidir. Geçirdiğimiz senelerde şubemiz yönetim kurulundan Ersin Arıoğlu'nun idaresinde yapılan «Beton araştırması» çalışması İstanbul'da imal edilen betonları %90 mertebesinde şartnamelerin öngördüğü vasıflara sahip olmadığını göstermiştir.

Bu tehlikeli durumun önlenmesi için ise, malzeme vasıflarının kaliteli olmasını temin ile işe başlamak gerekir, sonra karışımların ve diğer faaliyetlerin iyi organize edilmesi gerekir.

Bunun için kum ve çakıl ocakları mevzuunu halletmek ve kaliteli malzeme elde etmek için gerekli çalışmalara başlanmıştır. Hattâ, merkezi beton santralları mevzuu da gözönüne alınmıştır.

Bunun için gerekli ida[illegible] mevzuat ve ekonomik şartlardaki boşlukların doldurulm[illegible] konularında çalışmalar bütü[illegible] ilgili kuruluşların iştiraki [illegible] organize edilmelidir.

Sayın Şentürk'le bu ko[illegible] larda yapılan görüşmele[illegible] kendileri yakın işbirliği ile [illegible] lışmalarından olumlu son[illegible] lar alınacağını belirtmisler [illegible] gerek belediyeler ve gere[illegible] diğer merciler nezdinde te[illegible] büsde bulunacaklarını [illegible] ile yakın ilgilerinin devam[illegible] deceğini belirtmişlerdir.

Kendilerine tekrar b[illegible] dileklerimizin sunulm[illegible] görüşme ve ziyaret son b[illegible] mustur.

MUHTIRA'LAR FURYASI VE MESLEĞİMİZ

Enis ÜSER

Ülkemizde, 12 Mart 1971 tarihi ile birlikte, bir «MUHTIRA» dönemi başladı. İlk Muhtıra verildiği zaman, (12 Mart) hatırlayacak olursak, vatandaşların tepkisi iki türlü olmuştu. Birinci grup «şaşırmışlar ve kızgınlar» grubu. Ikincisi de «ümit edenler» grubu. 12 Marttan sonra uzunca bir dönem muhtıranın Anayasaya uygunluğu tartışıldı ve muhtıranın ne demek istediği üzerinde yorumlar yapıldı.

Muhtıranın içeriğini ilk önce «iki tarafı keskin bıçak şeklinde» görenler baktık zamanla bir hoş görünmeye başladılar. Artık ilk kızgınlıkları geçmişti. Her bir taraftan kendilerine göz kırpılıyordu. Böylece her şeyin «sanayileşme için» yapıldığı bir döneme girdik. Demek ki Muhtıra fena bir şey değildi. Üstelik «bazı işleri» halletmek için kullanabilmek gibi bir özelliği vardı. İşte Muhtıra dönemi böyle başladı.

«Muhtıra Dönemi»nin kendine göre oyun kuralları olacaktı. Bir defa insanların kendisinde Muhtıra verecek gücü görmesi gerekiyordu. İkincisi bu muhtıraları kabul edebilecek hükümetler gerekiyordu ki, muhtıra muhatapsız kalmasın. Bunlar yaratıldı.

«Her şey sanayileşme için» parolasının geçerli olduğu bir ülkede ve bir dönemde kimler olacaktı en güçlümüz? Elbette «Sanayici Ağabeylerimiz». Nitekim 12 Mart Muhtırasından sonra ilk sivil muhtırayı verenler onlar oldu. Tek tek verdiler, Odaları vasıtasiyle verdiler, bir araya gelip verdiler, hep verdiler, her konuda verdiler.

Bu kadar çok «Muhtıra pratiği» normal olarak bazı sonuçlar doğuracaktı. Nitekim doğurdu da. 12 Mart ile elde edilen «hep bir ses», yani muhtıra verme pratiğini getirenlerin en büyük arzusu, bu dönemle birlikte sona erdi. O zaman anlaşıldı ki «Sivil muhtıra» verme gücünü yaratan «sanayici» olmak değil «sermayeci» olmakmış.

Bu durumda işler daha da karıştı. Malûm ya ülkemizdeki sermayeci grubu pek çok. Sanayi sermayesi, ticaret sermayesi, banka (mali) sermaye, tefeci sermaye, İstanbul sermayesi, Anadolu sermayesi, v.s. gibi. Bu sermayecilerin hepsi örgütlü. Hem de birkaç katlı örgütlü. Düşünebiliyor musunuz herbirisinin birkaç tane muhtıra vermesinin yaratacağı sonucu.

Başbakan İstanbul'a gidiyor, iş çevreleri ile konuşmak için. Sabah İstanbul Ticaret Odasında tüccarlarla toplantı yapıyor ve sonra bir muhtıra alıyor. Bakıyorsunuz muhtırada, «Hep sanayiciler için çalışıyorsunuz, bizim kredileri kesiyorsunuz» deniliyor. Öğleden sonra sanayicilerle toplantı ve yine bir muhtıra. Orada, bu sefer şöyle deniliyor: «Tüccarlar aldıkları kredileri spekülâtif amaçla kullanıyor ve pahalılık yaratıyorlar. Ayrıca kredileri bize vermediğiniz için daha çok yatırım yapamıyoruz, sanayileşme hızımız düşüyor.» Artık öyle bir hale geldi ki, Bakanlar muhtıra alabilmek için Trabzon'a iş adamları ile toplantı yapmağa gider oldular.

Bu muhtıra döneminin sosyo ekonomik konularla kafa yoranlara faydası olmadı değil. Örneğin, sınıfsal analiz yapanlar, muhtıralarına göre Türkiye'de hangi sermaye gruplarının olduğunu ve bunların ne gibi istekler içinde bulunduklarını görme fırsatı elde ettiler.

Meslektaşlarımız açısından ilginç olabilecek yeni bir muhtıracı grup, bizim yap-satçılar dediğimiz «inşaatçılar». İnşaatçılar Dernekleri halinde örgütlenen bu grup da İmar ve İskân Bakanına muhtıra verdi. Üzülünecek bir durum mu, yoksa sevinilecek bir durum mu bilemiyoruz, orasını zaman gösterecek, bu muhtıracıların muhtıralarında yer alan hedef, bir mühendis ve mimarlar. Daha önce, hukuk müşavirleri vasıtasiyle verdikleri bir demeç ile, kendilerini sermaye grubu içinde bir yere oturtan ve kendilerini «koruması gereken sermayeciler» arasında gösteren bu grup, bizi de bunları ezmek için tekelci sermaye ile işbirliği yapan kişiler olarak nitelemişti. Muhtıralarında ise, teknik eleman denetiminin üzerlerinden alınmasını istiyorlardı Bakandan.

İmar ve İskân Bakanı Nebil Oktay muhtıracıların isteklerini yerine getirebilmek amacıyla, bunları Bakanlığında çalışan Teknik elemanlarla toplantıya davet etti. Henüz, ne netice alındı bilemiyoruz. Ancak, bizim müzakere taleplerimize Bakanlık şimdiye kadar hiç bir cevap vermedi. Bakana tetkik için verdiğimiz «Vize Uygulaması Dosyası», bir görüş bildirmesi için hâlâ masasının üzerinde duruyor (eğer oradan kaldırmadı ise). Bize her türlü desteği sağlıyacağını söyleyen Ankara Belediye Başkanı Sayın Ekrem Barlas da seçim döneminde olduğumuz şu günlerde randevu veremiyecek kadar meşgul.

Bu muhtıra dönemi 14 Ekim seçimleri ile sona erecek. Demokrasinin normal kuralları ile işlemeğe başlaması muhtıracılığı sona erdirecek. O zaman muhtıracılık bitecek, demokrasicilik başlıyacak. İşte o zaman göreceğiz kim daha güçlü, kim halktan yana, kim çağının gereksinmelerine cevap veriyor.

Şunu unutmayalım: Biz, sadece çalışanlar değil, aynı zamanda, kalkınmayı sağlayan, teknolojiyi yaratan Teknik Elemanlarız.

Plastiğe paydos

Londra'nın Coloroll Ltd. Şirketi, plastiğe katıldığı zaman toprakta kolayca biyolojik olarak indirgenmesini sağlayan yeni bir kimyasal madde bulduğunu öne sürüyor. Şirket, maddenin niteliğini açıklamamakla birlikte çok ucuz olduğunu, hatta plastik yapımında kullanılan bir çok ham maddeden daha ucuz olduğunu ve böylece yeni maddenin kullanılmasının maliyeti düşüreceğini iddia ediyor. Madde, plastiğin gözenek oranını arttırmak suretiyle toprakta doğal olarak bulunan enzimlerin etkisini fazlalaştırıyor. Bu şekilde 2 ila 8 ay arasında bir sürede çözülme sağlanıyor. Coloroll Şirketi, Fuji'deki Daishowa Kağıt Sanayi Şirketi'ne bulunan kimyasal maddenin Japonya'da imali için lisans vermiş bulunuyor

NEWSWEEK

Türkiye'de inşaat maliyeti

(Baştarafı 1 sayfada)

599 liraya malolmuştur. Geçen yıla göre maliyet artış oranı ev inşaatlarında yüzde 11,4, apartman inşaatlarında yüzde 10,6, ticari yapı inşaatlarında yüzde 6,7'dir.

NE KADAR İNŞAAT YAPILDI ?

Planlama Teşkilâtının araştırmasına göre, bu yıl ilk üç ayda 3 milyon 994 bin metrekare inşaat yapılmıştır. Bu miktar geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 19,1 fazladır. Yapılmış inşaatın değeri 1 milyar 994 milyon liradır. Bu yıl 868 bin metrekare ev, 2 milyon 363 bin metrekare apartman yapılmıştır. Böylece, geçen yıla göre ev inşaatları yüzde 3,3 oranında düşmüş, apartman inşaatı yüzde 27 artmıştır. Sınai yapı inşaatındaki artış oranı yüzde 28,2, kültürel ve sosyal yapı inşaatındaki artış oranı ise yüzde 108,3'dür

(Milliyet Gazetesi)

YENİ BİR YÖNTEM

İngiltere'de Holton Heath'deki Admiralty Materials Laboratuvarı yapıların mühendislik açısından sağlamlıklarını kontrol edecek yeni bir yöntem geliştirdi. Bu yöntemde büyüyen çatlakların meydana getirdiği hafif gıcırtılar ve diğer sesler dinlenmek suretiyle köprü ve kulelerin sağlamlıkları ölçülüyor.

Aslında nükleer enerji istasyonlarının dinleme elemanları için geliştirilmiş olan ve «Arızalı Yerlerin Tesbiti Sistemi» adı verilen bu yöntemde hassas alıcılar kontrol edilecek yapının dış yüzeyine yerleştiriliyor. Bu alıcılar, genişleyen çatlaklar tarafından çıkarılan ve kulakla duyulamayan ultra yüksek frekansta gerilme dalgalarını tesbit etmekte ve elektronik sinyaller aracılığıyla bir kompütere göndermektedir. Kompüter, çatlağın yerini tesbit etmekte ve çatlağın genişleyişini sistem operatörünün izlemesini sağlamaktadır. AML yöntemi tahta, plastik, cam, beton ve metal yapılarda kullanılabilmektedir.

NEWSWEEK

Mühendis, Mimar, Odaları birliği işyeri temsilciliği esaslarını saptadı

T.M.M.O.B. Yönetim Kurulu, geçtiğimiz günlerde Birliğe bağlı Oda temsilcilerinin de katıldığı bir toplantıda, İşyeri Temsilciliği esaslarını saptamış ve kesinleştirmiştir. Böylece, odaların üyelerinin topluca bulunduğu işyerlerinde işyeri temsilcileri vasıtasıyla temsil edilmesi olanağı doğmuştur. Halen yürürlüğe girmiş bulunan bu kararla, odaların üyelere daha iyi hizmet götüreceği ve örgütlenmeyi kuvvetlendireceği şüphesiz olan işyeri temsilciliklerinin bir an önce kurulması için teknik elemanların teşebbüse geçmesi gerekmektedir. Teknik Güç, TMMOB'nin İşyeri Temsilciliği Esasları'nı, üyelerin bir an önce öğrenerek, teşebbüse geçmelerine yardımcı olmak amacıyla aynen yayımlamaktadır.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ (TMMOB) İŞYERİ TEMSİLCİLİĞİ ESASLARI

AMAÇ

Madde 1 — 6235 (7303) sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 2'nci maddesi gereğince, kamu ve özel kesimde çalışan mühendis ve mimarların haklarının savunulması, mesleki açıdan ülke çıkarlarının korunması amacıyla, TMMOB'nin işyeri ile doğrudan ilişkisini sağlamak üzere İşyeri Temsilcilikleri kurulur.

KAPSAM

Madde 2 — Bu esaslar, İşyeri Temsilciliklerinin kurulması, temsilcilerin atanması, görev, yetki, sorumluluk ve denetimi esaslarını kapsar.

KURULUŞ

Madde 3 — İşyeri Temsilciliği, işyerlerindeki mühendis ve mimarlardan en az 5 kişinin başvurması üzerine T M M O B Yönetim Kurulu kararı ile kurulur.

Madde 4 — İşyeri Temsilciliği 1 temsilci ve 1 yardımcısından oluşur.

Madde 5 — İşyeri sınırı, her temsilciliğin kuruluş kararında belirtilir. Bu sınır, birden fazla işyerini de kapsayabilir.

Madde 6 — Kuruluş çalışmaları, o işyeri (ya da işyerlerinde) çalışan mühendis ve mimarlar arasından TMMOB'ce görevlendirilecekler tarafından yürütülür.

SEÇİM

Madde 7 — Temsilcilik seçimi, her yıl ekim ayı içinde, o işyerindeki mühendis ve mimarlar tarafından kapalı oyla yapılır.

Madde 8 — Seçim günü, yeri ve saatı, TMMOB Yönetim Kurulunca belirlenir ve en az 15 gün önce, Odalar aracılığıyla o işyerindeki mühendis ve mimarlara duyurulur.

Madde 9 — TMMOB'nin belirleyeceği bir gözlemci de seçimlerde hazır bulunur.

Madde 10 — Temsilci ya da yardımcısı seçilebilmek için mühendis ya da mimarın Odasına karşı üyelik vecibelerini yerine getirmiş olması ve son 5 yılda, Odasından herhangi bir disiplin cezası almamış bulunması zorunludur.

Madde 11 — Seçim sonunda, oy sırasıyla, temsilci, yardımcısı ve 2 de yedek seçilir. Temsilci ya da yardımcısının görevden ayrılması ya da alınması durumunda, yedekler, aldıkları oy sayısına göre kayarak yerlerini doldururlar.

Madde 12 — Seçim sonucu o yerin en büyük mülki âmirine ve ilgili işyerlerine duyurulur.

Madde 13 — Temsilci ve yardımcısına, TMMOB tarafından, üzerinde geçerlik süresi belirtilen bir kimlik belgesi verilir. Bu belge, görev süresi sonunda geri alınır.

GÖREV SÜRESİ VE GÖREVDEN ALINMA

Madde 14 — Temsilci ve yardımcısının görev süresi 1 yıldır. Bu süre sonunda yapılacak seçimlerde, eski temsilci ve yardımcısı yeniden seçilebilirler.

Madde 15 — Temsilci ve yardımcısı, görevlerini kötüye kullandıklarının tahkikat sonucu kesinlikle saptanması durumunda, TMMOB Yönetim Kurulu kararıyla görevden alınabilirler.

TEMSİLCİLİĞİN GÖREVLERİ

Madde 16 — İşyeri Temsilciliğinin görevleri şunlardır:

— İşyerlerindeki teknik elemanların çalışma koşulları ve meslekleri ile ilgili sorunlarını ve görüşlerini belirleyerek TMMOB'ye anında iletmek,

— TMMOB'nin görüş ve kararlarını, o işyerindeki teknik elemanlara iletmek,

— Gerekirse işyeri yetkilileri ile, orada çalışan teknik elemanlar adına ilişki kurmak,

— TMMBO'nin, kendisine vereceği diğer görevleri yerine getirmek.

YETKİ VE SORUMLULUK

Madde 17 — Temsilcilik, yukarıdaki görevlerin yerine getirilmesinde, TMMOB Yönetim Kurulunun kendisine vereceği yetkileri kullanır, görevlerin yapılmasında da TMMOB Yönetim Kuruluna karşı sorumludur.

ÇALIŞMADA GÖZÖNÜNDE TUTULACAK İLKELER

Madde 18 — Bu görevlerin yürütülmesinde, teknik eleman kitlesinin bütününü ilgilendiren sorunlar öncelik taşır. Tali çelişkilerin yaratacağı kısır çekişmelere meydan verilmez. Esas olan, teknik elemanların kendi hakları ve ülke çıkarları doğrultusunda en etkin birliğin sağlanmasıdır.

ÇALIŞMA USUL

Madde 19 — Temsilcilik, çalışmaların yürütülmesinde, Odalar ve onların organları ile gerekli ilişkileri sürdürür.

Madde 20 — Temsilcilik, her 3 ayda bir, TMMOB'ye bir rapor yollayarak, o işyerindeki mühendis ve mimarların çalışma koşulları ve mesleki sorunları hakkında bilgi verir.

BELİRSİZ DURUMLAR

Madde 21 — Bu «esaslar»da açıklanmayan durumlar için, TMMOB Yönetim Kurulunun belirleyeceği uygulama yapılır.

YÜRÜRLÜK

Madde 22 — Bu «esaslar», 2.8.1973 tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTÜCÜ

Madde 23 — Bu «esasları» TMMOB Yönetim Kurulu yürütür.

Beylerbeyi girişindeki para toplama yerinden, köprünün görünüşü...

Boğaz köprüsü tamamlanmak üzere

Cumhuriyetin 50. yıldönümünde trafiğe açılacak olan Boğaz Köprüsü inşaatı hemen hemen tamamlanmış bulunmaktadır.

Örneğin; köprünün taşıyıcı kablolarının gerilebilmesi için inşa edilmiş olan montaj köprüleri, inşaatın son safhasına girilmiş olması dolayısıyla tamamen sökülmüştür.

Gene, köprünün 38 mm. kalınlığındaki granit mıcırlı mastik asfalt kaplaması işinin yüzde 85'i tamamlanmıştır.

Köprüde devam eden işler ise şöyle sıralanabilmektedir.

● *Bilindiği gibi, köprüde 3 gidiş 3 geliş trafik şeridi vardır. Trafik şeritleri arasına çarpma engelleri yapılmaktadır. Çarpma engelleri, 13X13 cm. dikdörtgen kesitli babalar arasına 4 sıra spiral galvenize çelik halat gerilmek suretiyle inşa edilmektedir. Çelik halatların kutru 2,54 cm. dir. Babaların arası ise 4.475 cm.dir.*

● *Ana kablo ve askı kablolarının son kat boyası da vurulmuş, boyama işi bitmiştir.*

● *Ana kabloların bakımı için kullanılacak ana kablo üstündeki 2 adet korkuluk halatlarının montajı tamamlanmıştır.*

● *Ortaköy ve Beylerbeyi ayaklarındaki kule kayar vinçler, önümüzdeki günlerde indirilecektir.*

● *Beylerbeyi kısmındaki kulelerin boyanması işi başlamıştır.*

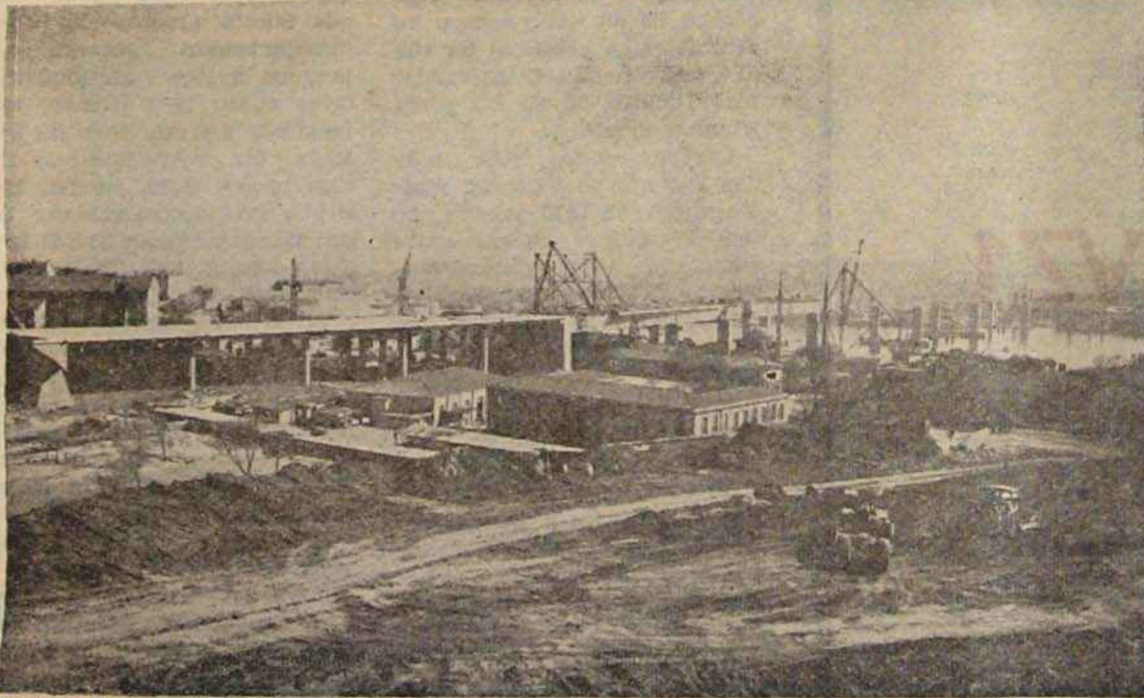
● *Kule içlerindeki yolcu ve servis asansörlerinin montajına devam edilmektedir.*

● *Yukardaki fotoğrafda da görüldüğü gibi, Beylerbeyi girişinde yapılan 15 adet para toplama yerine iç teçhizat ve ekipmanlarının montajı tamamlanmak üzeredir. Aynı yerde saçak üstüne yapılacak sinyalizasyon tertibatının montajı devam etmektedir. Gene Beylerbeyi'ndeki idare binalarının kaba inşaatı tamamlanmış, ince yapı işlerine başlanmıştır.*

● *Köprü üstündeki 14.00 mt. yüksekliğinde aydınlatma direklerinin montajı başlamıştır. Kablo döşeme işine devam edilmektedir.*

● *Yaklaşım viyadüklerinin eksik beton tabliye işleri süratle sürdürülmekte, bir an önce bitirilmesine çalışılmaktadır.*

● *Genleşme derslerinin son parçaları yerleştirilmektedir.*

Haliç Köprüsünün Halıcıoğlu'ndan görünüşü. Fotoğrafta, tamamlanmış olan ilk gerilmeli beton köprü kısmı ile halen inşa edilmekte olan çelik kısım görülmektedir. Kutu kesitti ayakların tamamı inşa edilmiştir.

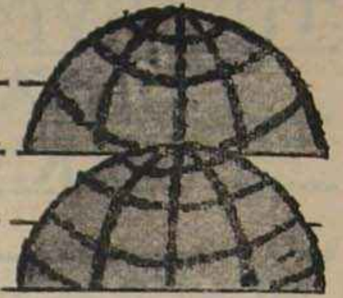
Sayın Üyelerimize bir kez daha hatırlatırız

Oda ödenti (aidat borçlarınızı yılı içinde ödemeyi unutmayınız. Birikmiş borçlarınız varsa kapatınız. Tümünü birden ödeyebilecek durumda değilseniz taksitlere bağlamayı öneriniz. Borcunuzun miktarını bilmiyorsanız sorunuz.

Bilidiğiniz gibi yılı içinde ödenmeyen ödenti borçları ertesi yıl yüzde 50 ve daha sonraki yıllarda yüzde 75 arttırılmaktadır. Yine bildiğiniz gibi 6235 sayılı kuruluş kanunumuzun 30. maddesine göre ödenmeyen ödenti borçlarını icra kovuşturmasıyle ödetme zorunluğu vardır. İcra kovuşturması halinde ise bir yandan Oda Üye ilişkileri bozulmakta, öbür yandan, geçikme farklarının faiz icra ve avukat masraflarının da eklenmesiyle normal 160 lira olan yıllık ödenti yüzde 100'ü aşan bir düzeye çıkmaktadır. Böyle üzücü ve sinirbazucu duruma düşmeyiniz, yöneticileri de bu kaçınılmaz davranışa itelemeyiniz. Rica ediyoruz ve en iyi dileklerimizi sunuyoruz.

YÖNETİM KURULU

TÜRKİYE'DE DÜNYADA TEKNİK

ARKADAŞIMIZ A. SAMİ TEPECİKLİOĞLU ULUSLARARASI FOTOĞRAF ÖDÜLÜ KAZANDI

Daha önceki sayılarımızda da belirtmiş olduğumuz gibi bir çok uluslararası fotoğraf yarışmasında ödüller kazanan arkadaşımız A. Sami Tepeciklioğlu, 1973 yılı uluslararası fotoğraf yarışmasında da 6 defa ödül kazanmıştır.

Geçtiğimiz yıl Hong-Kong ve Formoza Çin Cumhuriyetinde açılmış olan uluslararası fotoğraf yarışmalarına katılan Tepeciklioğlu, büyük bir başarı sağlamış ve Hong-Kong'da iki ödül, Formoza'da da bir uluslararası ödül kazanmıştır.

Halen Karayolları Ekspres ve Yapım Başmühendisi olarak çalışmakta bulunan arkadaşımız, uzun yıllar renkli fotoğraf üzerinde çalışmış ve bugüne kadar 6 adet uluslararası ödül kazanmıştır.

5. Hint planı üzerinde son müzakereler başladı

Hindistan Planlama Komisyonu 13 temmuz 1973 gününden itibaren eyalet hükümetleri ve belli başlı bakanlıklarla nisan 1974 tarihinde uygulanmaya başlanacak 5. 5-Yıllık Planı sonunca bağlamak üzere seri toplantılara başladı. 5. Plan, 1979 yılında net dış yardımın sıfıra inmesini ve tamamen yerli olanaklarla yetinilmesi öngörüyor.

Ancak, tartışmaların arifesinde; çelik, petrol, enerji ve gübre kesimlerinden oluşan temel çekirdek sektörün bu yıl daha önce yayınlanan 15. Plana Yaklaşım» belgesinde belirtildiği şekilde muhafaza edilebilmesi için planın birçok alanlarda fiziksel hedeflerini azaltması gerektiği öne sürülüyor.

Planlama Komisyonu'ndaki bazı kaynaklardan alınan bilgiye göre hayati önem taşımayan ve doğrudan kalkınmaya katkıda bulunmayan alanlarda plan hedeflerinden vazgeçilmek zorunda kalınacak. Bu arada, Başbakan Bayan İndira Gandi'nin «Yoksullukla Savaş» programının bir parçası olan ve planda «Asgarî İhtiyaçlar Programı» olarak adlandırılan ilk eğitim,, beslenme ve bunun gibi konuların da kesintiye uğrayacağa tahmin ediliyor. Planda yapılacak kesintiler son iki yılın enflasyoner baskılarının oluşturduğu durumun ışığı altında Planlama Komisyonu tarafından gözden geçirilmekte olan kıt kaynaklarsorununa bağlıdır.

Halen Hindistan'da fiyatlar geçen yıl bu zamanlara oranla yüzde 20 daha yüksektir. İlginç bir şekilde, bu durumun «Yaklaşım» da belirtilen R 510.000 m.dan fazla bir mali harcama gerektiren ancak tüm sektörlerde projeler ve fiziksel hedefler açısından daha mütevazi bir planda yolaçması beklenmektedir.

Temel «çekirdek sektör» bile planda yapılacak kesintilerden etkilenmektedir. Örneğin, 40 m. Kw'lık enerji üretim hedefinin 36 m. kw'a düşürülmesi beklenmektedir. Bunun nedeni sadece mali zorunluklar değil, bu miktarın üstünde bir üretim hedefi için gerekli ham madde ve alt yapının temin edilmeyeceğinin tahmin edilmesidir. Ancak, kendi kendine yeterli olmanın temeli olduğuna inanılan tarım ve tarıma ilişkin sulama programlarının plan içindeki eski önemini muhafaza edeceği tahmin edilmektedir.

(Financial Times, 12. 7. 1973)

Yurt dışındaki

(Baştarafı 1 sayfada)

Üyelik koşulları arasında, T.C. vatandaşı olmak; yüz kızartıcı suçlardan ötürü cezalandırılmamış olmak; çalışma amacı ile yurt dışında olmak ve pratikte teknik olarak nitelendirilecek bir işte çalışmak bulunmaktadır.

Geçimlerini daha elverişli şartlar altında gerçekleştirmeye çalışan Teknik Elemanların büyük umutlarla gittikleri yabancı ülkelerde, pek çok güçlüklerle karşılaştıkları hatta geçim sıkıntısı içinde bulundukları bilinmektedir.

Bugüne kadar yabancı ülkelerdeki kafa emekçilerimizin ne gibi güçlüklerle karşılaştıkları, iş şartları ve sosyal yaşamlarının ne olduğu üzerinde hiç durulmadı. Oysa teknik elemanlarımızın, bu ülkelerde diğer işçilerimizin problemlerine benzer problemlerle karşılaştıkları ve bunların çözümü için hiç bir sosyal teminata ve meslekî imkâna sahip olmadıkları bizzat oradaki teknik elemanlar tarafından açıklanmaktadır.

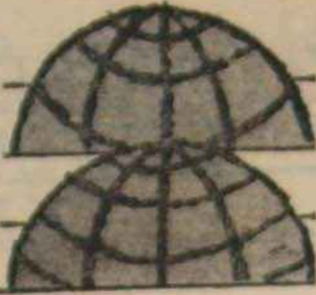
Artık şu kesinlikle anlaşılmıştır ki, teknik elemanların yurt dışına gitmeleri ne kendilerine kişisel imkân sağlamakta ve ne de sorunun temelden çözümüne yol açmaktadır. Tersine, teknik elemanlar kendilerini bir anda kapitalizmin büyük problemleri ve çelişkileri içinde bulmaktadırlar.

Gelişmiş kapitalist ülkelere karşılıksız yardım olarak nitelenen «beyin göç»ünün ülkemiz gerçeklerinden biri olarak iktisadi kalkınma ve bağımsızlık sorunlarından ayrı düşünülmeyeceği bilinmelidir.

Bunun bilincine varan teknik elemanların, bulundukları ülkelerde örgütlenmeleri ve bu örgütler aracılığı ile iş şartlarını geliştirmeleri, aralarındaki sosyal ilişkileri arttırarak sorunun özüne inen çalışmaları yapmaları ileri atılmış güçlü adımlardır.

Almanya'daki meslekdaşlarımızın bu yoldaki girişimlerini yürekten destekliyoruz.

TÜRKİYE'DE DÜNYADA TEKNİK

Dış basın ve Keban

Temmuz ayının son haftasında ve aşağı yukarı aynı günlerde biri yabancı, biri yerli basında yayınlanan iki haber geçti elimize. İkisi de barajlar konusunda. Biri Suriye'de yapılan ve Orta Doğu'nun Aswan'dan sonra ikinci büyük barajı Fırat barajı, öteki ise yapımına yıllardır devam edildiği halde bir türlü bitmek bilmeyen ve hakkında çok şey yazılıp çizilen Keban barajı ile ilgili.

Planlanmasına 1963'den sonra başlanan Suriye'deki Fırat barajının yapımına Almanların yaptıkları yardımı kesmeleri üzerine 1965'den 1969 yılına kadar ara verilmiş. 1969 yılında bu defa Rusların yardımıyle yeniden yapımına başlanan baraj geçen hafta sona ermiş, hem de tam planda ön görülen tarihte.

Keban barajının da planlamasına aşağı yukarı aynı yıllarda başlandığı ve yapımına hiç aralıksız devam edildiği halde, tamamlanması şöyle dursun daha su tutup tutmayacağı bile belli değil.

Geri kalmış ülkelerde yapılan devlet yatırımlarının tipik bir örneği Keban barajı. Böyle ülkelerdeki pek çok yatırımın planlanmasında en önemli kriter —göründüğünün aksine, ne halk yararı, ne de ulusal kalkınma— yatırımın «politik değeridir». Yatırımın politik değeri ile halkın çıkarlarının çeliştiği ya da özdeşleşmediği durumlarda ise, politika genellikle halk çıkarlarına tercih edilir. Tabii bu tercih öyle açıktan açığa yapılamaz. Mutlaka «ulusal kalkınma» sözcüklerinin ardına gizlenmesi gerekir. Yapılan işin doğruluğunun bilimsel terim ve sayılarla kanıtlanması da önem taşır.

Ancak, hiç bir şeyin halkın gözünden sonuna kadar saklanamadığı da artık bilinen bir gerçek. Zaman geçtikçe, yatırımlarda gözetilmiş gerçek amaç ve işin aslı gün ışığına çıkar. Hattâ, bakarsınız bir gün yabancı bir ülkenin basını bile olayı ele almış. İşte bir örneği: «Der Spiegel» dergisinin 23 temmuz 1973 tarihli sayısında «Mağrur fiyasko» başlığı altında Keban barajı ve enerji sorunumuz yarı alaylı bir dille anlatılıyor.

DER SPIEGEL

SPIEGEL-SERIE Moskaus großer Raumfahrt-Bluff

NIXON AM ENDE?

...sind ...t einen ... Untergrund-Re...kteur Dubrow, 24, sagte ein Geheim... bei einer Hausdurchsuchung: „... besser, wenn du die UdSSR ve...; sonst kommst du sicher ins Gefängnis."

Dubrow hatte gegen die Verhaftung des Historikers Pjotr Jakir protestiert. Er mußte — obwohl selbst kein Jude — einen Ausreiseantrag nach Israel stellen und für seinen Verzicht auf die sowjetische Staatsbürgerschaft 500 Rubel (2000 Mark) zahlen.

TÜRKEI

Stolzes Fiasko

Im Nato-Land Türkei ist der Strom knapp geworden — dank Fehlplanung eines Milliarden-Staudamms.

Nur 40 Prozent der Türken haben elektrischen Strom. Dennoch sollten sie, so ein Maßhalte-Appell des Energieministers Kodamanoglu, in Wohnungen und Büros eine von drei Lampen ausschalten.

Kodamanoglu verkalkulierte sich: Zwar erzielte die Schallplattenfirma

66

Staudamm-Projekt Keban: „Lösch die Lampe aus!"

Mağrur fiyasko

NATO ülkesi Türkiye'de, milyarlık baraj inşaatının yanlış planlanması sonucu elektrik cereyanı azaldı.

Türklerin sadece yüzde 40'ı elektriğe sahip, üstelik Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kodamanoğlu'nun çağrısı üzerine ev ve bürolarındaki her üç lümbadan birini de söndürmek zorundalar. Ancak Kodamanoğlu'nun hesabı yanlış çıktı. Gerçi Atlas Plak Firması çabucak piyasaya çıkardığı «Lambaya Püf de» adlı seks şarkısı ile bir satış rekoru kırdı ama çağrı kendisini bir türlü duyuramadı. O zamandan beri Türkiye büyük bir enerji sıkıntısı içinde.

Cereyan eksiği daha şimdiden 700 milyon kilovat saate ulaşmıştır ve 1975 yılında bu açık 27 milyar kilovat saate çıkacaktır 1974 eylülünden itibaren NATO ülkesi Türkiye Bulgarisyan'dan elektrik enerjisi ithal etmek zorunda kalacaktır.

Enerji sıkıntısı kesinlikle fazla tüketimden doğmakta. Yunanlıların 800 kws. Bulgar- 1800 kws kullanmasına karşılık, Türkler adam başına senede 268 kws kullanmaktadırlar 10.000 Türk köyünden sadece 4300'üne elektrik bağlanmış durumdadır.

Sefalet daha çok teknik ve politika faturasına bağlı. Ülkenin doğu bölgesinde bulunan baraj eğer planlı bir şekilde hazırlanmış olsaydı bu sıkıntı hiç bir zaman ortaya çıkmayacaktı Bu dev baraj daha 170 lerden itibaren en az 3 milyar kilovat saat enerji üretecekti. Fakat bugün inşaatın başlamasından bu yana aşağı yukarı on yıl geçtiği halde, daha baraj bile bitmiş değil. Aksine, baraj inşaatçıları betonla doldurulması gereken yeni yeni mağara ve deliklerle karşılaşıyorlar

Baraj uzmanları, Keban'da baraj yapılamayacağını inşaatın başlamasından çok önce ilgililere bildirdiklerini açıklamışlar. Fakat politik nedenlere uyarıları hiç dikkate alınmamıştır.

Gerçekte, bu fiyasko esas olarak Keban bölgesinden elli parlamenterin barajı bir prestij konusu etmesiyle başlamıştır. Bu parlamenterler 1962 yılı sonunda projenin Türkiye'nin yeni 5 yıllık planında ele alınmasını sağlamışlardır. 1965 seçimlerinde baraj sözcüğünden büyük şeyler umdukları için, 1964 yılında henüz teknik araştırmalar tamamlanmadan inşaata başlanması uygun görülmüştür. Oysa ancak 1966 yılında başlanabildi inşaata. Sonraki yıllarda yine prestij için yeni bir kazı projesi daha yapıldı. Bezirgân spekülatörler baraj alanı içersinde kalan 23.000 köylüden toprağı yok fiyatına satın alarak, devletten üç katını talep ettiler Satmak istemeyenlerin arazisi ise kamulaştırıldı. Tabii ki inşaat başlamadan 330 milyon lira olarak hesaplanan istimlâk bedeli şimdi 1 milyar lira dolaylarında. Ayrıca şimdi bütün bu arazı sahipleri dava açar da kazanırlarsa, b.. toplam 4 milyara bile yükselebilecektir

Türk devletinin durumu bu tür tazminatları ödemeye yeterli değildir. Uzmanlar bu nedenle yapımın durdurulmasını önerdiler, fakat bu arada Keban Barajı bir millî gurur unsuru haline geldi. Bu konuda eleştiriyi askerî rejim, millî duyguları yıkmak olarak niteledi.

Türkiye Elektrik Kurumu eski Genel Müdürü olan ve eğitimini Almanya'da gören Elektrik Mühendisi Mehmet Erdemir, projenin dar görüşlülüğünü bir gazetede yayınlanan yazısında açıkladığında, sol propaganda yaptığı gerekçesiyle gözaltına alındı.

Enerji Bakanı Kodamanoğlu'nun yerini bir hekim olan Kemal Demir aldı. Bu arada, Onun tedavisi de: Uzun, çok uzun yaz vakti, 3 haziranda saatleri 1 saat öne aldırdı ve artık her iki sokak lambasından sadece biri yanabilecek.

(DER SPİGEL 23. Juli. 1973)

Fırat barajı ile Suriye'nin elektrik üretimi iki kat artacak

ALEPO (Suriye) — Suriye'de geçen hafta Fırat nehri üzerinde Ortadoğu'nun Aswan barajından sonra en büyük ikinci barajı açılmıştır.

Tabka barajı adını taşıyan 8 Km.'lik bu barajın yapımı Sovyet ekonomik yardımı ile gerçekleştirilmiştir. Barajın hidro-elektrik merkezi 800 bin kilovat elektrik üretim kapasitesine sahiptir. Barajın açılması ile, Suriye'nin elektrik üretimi gelecek yıl iki kat artacaktır. Barajın gerisindeki su rezervuarında toplanan su ile gelecek 20 yıl içinde 1 milyon hektardan fazla çorak toprağın sulanması mümkün olacaktır. Fırat nehri çevresindeki topraklar gerçi tarıma elverişlidir. Ama teknolojik yetersizliklerden ötürü şimdiye değin bu topraklardan gereği kadar yararlanamamıştı.

Oysa yeni barajın açılması ile bu topraklar en modern sulama olanaklarına sahip olacak, elektrik üretimi bölgedeki köylerin kalkınmasını ve yeni fabrikaların açılmasını sağlayacaktır.

500 BİN KÖYLÜ

Suriye yetkilileri, Fırat dolaylarındaki topraklara, hayvancılıkla geçinen ve göçebe bir hayat yaşayan 500 bin köylüyü yerleştirmeyi tasarlamaktadırlar.

Fırat üzerinde baraj yapımı ve Kuzeydoğu Suriye'nin tarım ve endüstri potansiyelini yükseltme fikri Dünya Bankası dahil olmak üzere birçok uluslararası kurum tarafından nazara alınmıştı.

Fakat Dünya Bankası yapılacak yatırımın Suriye ekonomisi için çok büyük olduğuna karar vermiş ve daha küçük projelere öncelik verilmesini istemişti.

300 MİLYON DOLAR

1963 devriminde Baas Partisinin sol kanadının iktidara gelmesinden sonra ise Fırat barajı projesi ön plana alınmıştır. Önce bir Batı Alman şirketi barajı yapmakla görevlendirilmiştir. Fakat 1965 yılında bir Batı Alman petrol şirketinin Suriye Hükümeti tarafından millileştirilmesi üzerine iki devlet arasında diplomatik ilişkiler kesilmiş ve baraj yapımı çalışmaları durmuştu.

Bundan sonra Rus'lar yardım teklif etmişler ve inşaat 1969'da başlamıştır. 300 milyon dolara (4 milyar, 200 milyon TL.) mal olan barajın yapımı planda ön görülen zamanda bitmiştir. Barajın inşasında 1000 Sovyet mühendisi çalışmıştır.

Suriye'nin baraj aracı ile kullanacağı su miktarı konusu ise halen Irak ve Türkiye Hükümetleri yapılan diplomatik görüşmelerde tartışılmaktadır.

(Cumhuriyet Gazetesi)

KEBAN'DAN HABERLER

Teknik Güç, Keban Projesi ile ilgili gelişmeleri yakından izleyerek meslekdaşlarımızı bilgi sahibi etmeye çalışmaktadır.

Son defa baraj temelinin sol tarafında meydana çıkan ve şimdilik yüz bin m3 civarında olduğu tahmin edilen Yengeç Mağaralarından evvelki sayılarımızda söz etmiştik.

Baraj gövdesinin su tutma olanağını şüpheye düşürecek olan bu yeni hadise üzerine DSİ, Müteahhit ve Müşavir firma (Ebasco), müşavir firmanın Amerika'dan davet ettiği uzmanlarla birlikte inşaat yerinde yaptıkları incelemelerden sonra yeterli sondaj delikleri açılarak boşlukların betonla doldurulması kararı alınmıştı.

Öğrenildiğine göre bu boşlukların doldurulması işi müteahhit firma ile yapılan anlaşmaya görr (maliyet + kâr) esasına göre yapılmaktadır.

DSİ Genel Müdürlüğünün bir uygulama için verdiği karar genellikle olumsuz karşılanmıştır.

Zira çeşitli nedenlerle zaten tahmin edilen bedelden çok yükseğine mal olan Barajda (maliyet + kâr) gibi bir uygulamada müteahhit ve müşavir firmaların Washington'daki bürolarında çalışan personel masraflarının da ilâve edileceği ve bunun bize neye mal olacağı çok düşünülmesi gereken bir keyfiyettir.

Kaldı ki, müteahhit firma ile bu kabil bir anlaşma yapmaya DSİ gibi her türlü imkâna malik bir müessese için lüzum ve gerek yoktur.

Nihayet iş; nehirden tabii malzemenin alınması, yıkanıp elenmesi, Elâzığ fabrikası çimentosu ile betoniyerde karıştırdıklarını sonra DSİ tarafından açılmış olan sondaj deliklerine dökülmesinden ibarettir. DSİ tarafından rahatlıkla emanet suretiyle yapılması mümkün olduğu gibi bu iş kolaylıkla yerli müteahhit firmalarca yaptırılabilirdi.

Maliyet + kâr esası üzerine döviz olarak ödenecek meblâğın, beton miktarına oranla bulunacak birim fiyatının ne miktara ulaşacağı, ülkemizde yerleşmiş olan beton fiyatları hattâ Keban müteahhitlerinin kendi mukavelelerindeki benzer fiyatlara kıyasla ne miktara ulaşacağı merak konusu olmaktadır.

Keban Barajı inşaatıyla ilgili gelişmeler yakından izlenerek meslekdaşlarımıza bilgi verilmeye devam edilecektir.

"Teknoloji transferi„ konulu bir seminer düzenleniyor

Teknoloji transferi konularının yabancı ülkelerle olan ilişkileri ve gelişmiş ve gelişmekte olan diğer ülkelerin kazandığı aşama ve tecrübelerden yararlanma amacıyla, Avrupa Prodüktivite Merkezi Birliği (EANPC), Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TBTAK) ve Milli Prodüktivite Merkezinin ortaklaşa düzenledikleri «Teknoloji Transferi» konulu seminer, 18-21 eylül 1973 tarihlerinde Ankara"da Devlet İstatistik Enstitüsü Konferas salonunda yapılacaktır.

Seminerde yerli ve yabancı uzmanlar tebliğler sunacak, panel görüşmeleri yapacak, konuşmalar simültane olarak Türkçe ve İngilizceye tercüme edilecektir.

Seminerde başlıca şu konular ele alınacaktır.

a) Teknoloji ve Transfer Kanalları,

b) Teknoloji Transferine İlişkin Önemli Faktörler,

c) Gelişmekte Olan Ülkeler Yönünden Anlaşma Yoluyla Teknoloji Transferi Konusunda Endüstriyel Hakların Önemi,

d) Gelişmete Olan Ülkelere Teknoloji Transferi konusunda Karşılaşılan Sorunlar, Geliştirilen Çözüm Yolları ve Bunların Başarı Dereceleri

e) Gelişmekte Olan Ülkelere Otomotiv Teknolojisi Transferi,

f) Teknoloji Transferi Konusunda Çeşitli Ülkelerdeki Uygulamalara İlişkin Örnek Olaylar,

g) İhracat ve İhracatın Geliştirilmesi Milli Politikasında, Teknoloji Transferi Kanallarının Etkinliği,

h) Teknoloji Seçimi ve Pazarlama,

i) Türkiye'de Teknoloji Transferine İlişkin Örnek Olaylar.

SORUNLARIMIZ

EĞİTİMİN EKONOMİ POLİTİĞİ

(Eğitimin Toplum İçindeki Yeri)

T. ERASLAN

— 1

Üniversite giriş sınavları ile soru hırsızlığı sorunu canlılığını bütün hızıyla sürdürür ve bu konuda yapılan soruşturma ve bulgular yepyeni boyutlara ulaşırken, egitim düzenini kaba çizgileriyle de olsa tekrar ele almak yararlı olacak sanırız.

Geri kalmışlığını ve ekonomik, politik yönden dışa bağımlılığını dikkatlerden kaçırmak için «sanayileşmekte olan» deyimiyle tanımlandırılan ülkemizdeki eğitim düzeni, her ülkede olduğu gibi genel ekonomik ve politik düzenden bağımsız değildir. Bir ülkede ekonomik ve politik çarkın kimlerden yana döndüğünü belirleyen şey o ülkedeki üretim ilişkileridir. Bu durumda eğitim, çarkın iktidardaki hakim sınıflar yararına nasıl daha hızlı ve aksaksız dönebileceğini tesbite hizmet eder. Yani hakim sınıfların ideolojisini yansıtır.

Eğitim, toplumun ve insanlığın bilgi birikimini yeni kuşaklara aktarmak ve bu birikime yeni katkılar yapmak olarak tanımlanabilir. Bu niteliğiyle eğitim bir üretim gücü gibi toplumların gelişmesinde rol aynamakta, mülkiyet ve üretim ilişkilerinin genel çerçevesinde işlerini sürdürmektedir.

Bir ülkede üretim ilişkileri kapitalist gelişme doğrultusunda yol almaktaysa, bir üst yapı kurumu olarak eğitim de bu genel eğilime uyuyum gösterecektir. Eğer bu gelişme çarpık ve sağlıksız ise eğitim de çarpık ve sağlıksız olacaktır. Örneğin bir ülkede sanayileşme montaj aşamasında ise eğitim amacı olan bilgi üretimi de kaynakların ambalajlanmasından ibaret olcaktır.

Sanayileşmenin dengesiz de olsa güç kazanması bilim ve tekniğin üretim güçlerinin gelişmesi için vazgeçilmez niteliği kapitalizmin eğitilmiş elemanları daha geniş bir kitle içinden seçilmesi zorunluluğu eğitimde yanıltıcı bir demokratlaşma ve yaygınlaşma görüntüsü yaratmıştır.

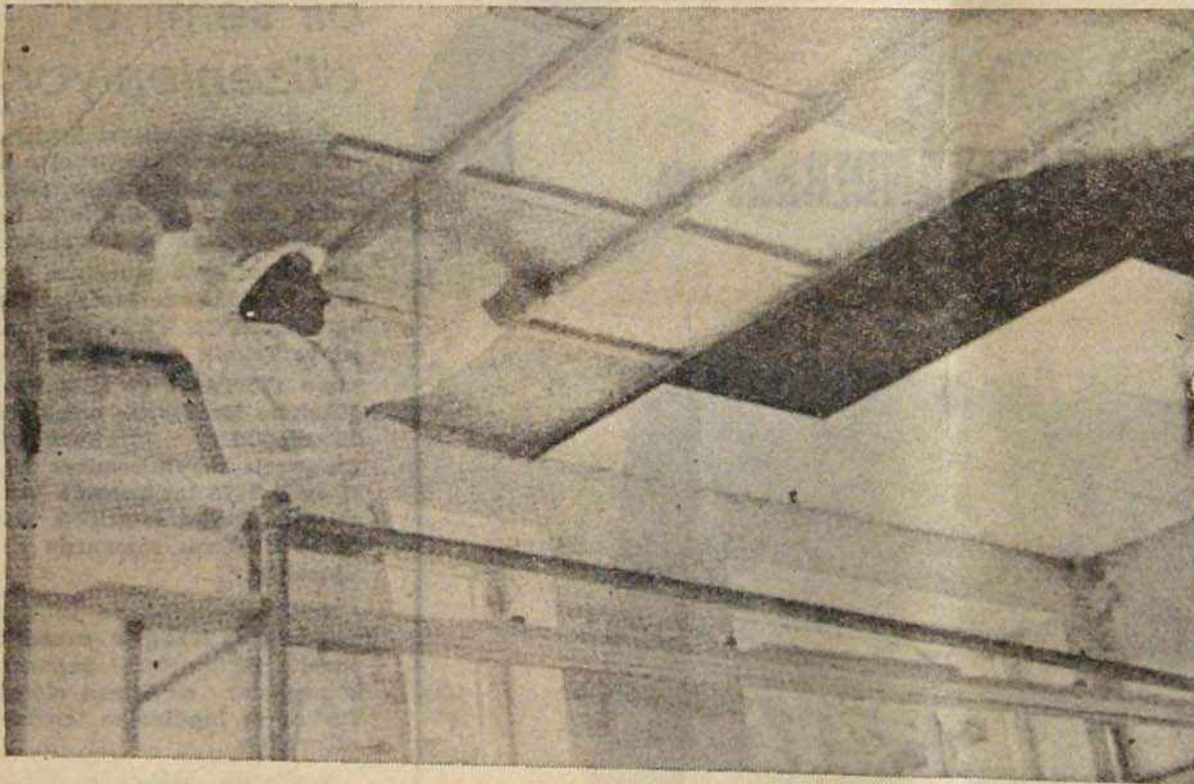
Eğitim, dini kurumların ve aile şirketlerinin öz evlâtları için bir imtiyaz olarak sayıldığı dönem üretim güçlerindeki gelişme nedeniyle sona erince, yaygınlaşan eğitimden yararlanan gençler ikili bir tercih karşısında kalmışlardır. Ya edindikleri bilgi birikimini ve yetenekleri sermaye birikiminin hizmetlerine arzedecekler ya da sermaye birikiminin faturasını ödeyen geniş halk yığınları yanında olacaklardır.

Buna karşı, ülkedeki hakim sınıfların eğitim staretijisi de iki yönlü olacaktır. Yetenekli elemanları kendi tarafına çekmek için kârdan değil çalışanların ücretlerinden pay verecek diğer taraftan geniş halk yığınlarının yanında yer alan ya da alması olasılığı kuvvetli olan gençlerin önüne sayısız duvarlar çekecektir.

Ülkemizde de hakim sınıfların önerdiği ve uyguladığı eğitim düzeni yukarda yazdığımız genel çizgiden farklı bir gelişim izlemektedir.

Hacettepe Üniversitesi adına yapılan son bir araştırma bu söylediklerimizi kanıtlar niteliktedir. Araştırmaya göre; Çamlıca Kız Lisesinde 62 ders saati için 4 matematik öğretmeni varken Mardin Lisesinde 66 ders saati için hiç matematik öğretmeni yoktur.

Bu basit bir ihmal değil, yukarda dediğimiz gibi hakim sınıfların planlı hareketinin sonucudur. Mardin çevresindeki zengin aile çocuklarının eğitimlerini büyük şehirlerdeki imtiyazlı okullarda ya da dış ülkelerde yaptığı bir gerçek olduğuna göre, hakim sınıfların işçi ve köylü çocuklarının, genel olarak, halk yığınlarının eğitimine ne denli eğilmiş olduğu ortaya çıkar. Gelecek sayımızda yazımızda belirttiğimiz genel çerçeve içinde ülkemizdeki eğitimin tarihsel gelişimini ve bu günkü durumunu incelemeye çalışacağız.

Başyazı

(Baştarafı 1 sayfada)

kalkınma sadece düşlerdeki bir hayal olur.

Bugünün dünyasındaki gelişme ortamında, yok olmak veya var olmak demektir kalkınma. Eğer geri kalırsak, arayı kapatmazsak varlığımız tehlikeye girer.

Bu bir milli savaştır. Yoksulluğa, geriliğe ve tabiatın çetin engellerine karşı verilen bir savaş. Savaşın ateş hattında çarpışan mühendis kütlesinin bugün büyük sorumlulukları vardır ve onlar bunun idraki ile çalışmaktadırlar ama engelleyici pek çok faktör vardır.

Bunlar; yetki noksanlığı, mevzuat engelleri, hizmetlerinin tarif ve analizinin dahi yapılmamış olması, hizmet olanaklarının kısıtlı olması ve nihayet hizmetlerinin karşılığının memleket ortalaması nispetinde olamamasıdır.

Evet, bunlara rağmen yine de hizmettedir. Ama artık devamlı kayıp verir hale gelmiştir. Bu önlenmeli, hizmet imkânları geliştirilmelidir.

Yeni seçimlere bu açıdan bakarak, partilerin program ve hizmet ilkelerinde bu konularda neler önerdiklerini ve önerdiklerinin gerçeklerle bilime uygunluğunu dikkatle takip etmek zorunluluğundayız. Seçimlerden sonra bilhassa iktidar olarak ve muhalefet olarak ne ölçüde önerilerine uyduklarını kontrol etmek, sonra da partilerin memlekete hizmet etmelerine ait hükmü vermek. Mecbur olduğumuz değerlendirme koşulu budur.

Mimarlar Odası Başkanlığı geçtiğimiz günlerde bir bülten yayımlayarak, halen ısrarla ön plana çıkarılmak istenilen işçi - memur ayırımı konusuna kamunun dikkatini çekmeğe çalışmıştır. Bu ilginç bülten metnini sütunlarımıza aynen alıyoruz.

İŞÇİ - MEMUR AYIRIMI PAZARLIĞI MEMURLAR AÇISINDAN ONUR KIRICIDIR

Kamu kesiminde çalışan işçilerin, memur statüsüne sokulmak istenmesi üzerine, TÜRK - İŞ'in hükümetle pazarlığa oturması olayını ele alan MİMARLAR ODASI, bir rapor hazırlayarak, konunun, ülkedeki istihdam politikası içindeki yerini tartışmıştır. Raporda, memuru kapıkulu yapan istihdam politikasının, tüm çalışanların ekonomik ve domokratik haklarını tehdit eder bir niteliğe büründüğü belirtilerek, çalışanların temel haklarının pazarlık konusu yapılmasının, onur kırıcı bir davranış olduğu öne sürülmüş ve şu görüşlere yer verilmiştir:

Personel kanununun uygulanışdan bu yana, fiyatların 2 katına çıkmasına karşılık, yarım milyonu aşan bir kitle, hayat pahalılığının pençesinde kıvranırken, bazı sendikal örgütlerle hükümetler arasında sürdürülen işçi - memur ayırımı tartışması, çalışanların hakları üzerinde bir pazarlık konusu durumuna sokulmuştur.

EGEMEN ÇEVRELER, «ÇALIŞAN»LAR ARASINDAKİ YAPAY ÇELİŞKİLERDEN MEDET UMUYORLAR

Kamu kesiminde çalışanların sendikal haklarının ellerinden alınmasına, işçi sendikalarının grev ve toplu sözleşme haklarının kısıtlanmasına ses çıkarılmazken, halkımız, ücret düşüklüğü ve işsisliğin baskısı altında inlerken, işçi - memur ayırımının, «genel grev» tehdidi vesilesi yapılması, çalışanlar açısından yanıltıcı bir davranış olmaktadır. Çünkü egemen çevreler, hak talep eden kitlenin bütününe değil de küçük bir kısmına küçük tavizler vermeyi daima tercih etmiştir. Böylece, kitle içinde belli yapay sürtüşmeler yaratarak hak alanla alamayanları birbirine düşürmek, ülkemizde de yıllardır uygulanan bir yöntem olmuştur. Bu ise, ÇALIŞAN ların, haklarını, birbirlerinden değil de egemen çevrelerden alacakları görüşünün yaygınlaşmasını önlemeyi amaçlayan bir yöntemdir.

DEVLETİN İSTİHDAM POLİTİKASI, MEMUR «KAPIKULU» YAPMAYI AMAÇLIYOR

Bu gün Türkiye,de kafa ve kol emeği ile geçinenleri, haklarını savunamayacak bir statüde tutmak çabası sürdürülmekte, ister kamu ister özel kesimde olsun, «işverene körükörüne ve boğaz tokluğuna hizmet» anlayışının yerleştirilmesine çalışılmaktadır. Bu kamu kesimindeki istihdaminde uygulunabilmesi ise anlayışın öncelikle kamu kesi. özel kesim açısından önemli bir destek teşkil etmektedir. Bu yüzden egemen çevreler, politikasını laçka etmekte yarar görmüşlerdir. Şu anda

kamu kesiminde uygulunan personel politikası, tecrubeli ve yurtsever kamu görevlerinin, kamu kesimini terk etmelerine de yol açarak «devletin bu bürokratik mekanizmayla hiçbir iş yapamayacağı, bu yüzden -özellikle, rayına oturmuş kârlı işlerin hemen özel kesime devredilmesi gerektiği- görüşünün propogandasının yaygınlaştırılmasına da yaramıştır. Gene aynı istihdam politikası, ekonomik ve domokratik güçten yoksun olan kamu görevlilirinin egemen çevreler karşısında, ülke çıkarlarını koruma olanağını da ortadan kaldırmıştır. Üstelik bu personel kanununun günahını birkaç maliyeciye yükleyen bir propogan tartışma ve onur kırıcı bir pa. lerine daha iyi çalışma koşulları yarattıkları öne sürülen mülkiyelilerle, çalışma koşulları nisbeten daha kötü olanlar arasında yapay sürtüşmeler yaratılması yoluna da gidilmiştir.

DEVLETİN İSTİHDAM POLİTİKASI, ÜLKEDE EMEĞİN FİYATINI DÜŞÜRMEYİ DE AMAÇLIYOR

Egemen sermaye çevrelerine sağlanan bu çok yönlü yararlar nedeniyle, kamu kesimindeki personelin çok kötü koşullar altında çalıştırılması, yakın bir gelecekte, diğer ÇALIŞANLARı da tehdit edecek bir durum yaramıştır. İşçi olsun memur olsun, kamu kesimindekilerin haklarındaki kısıtlamalar, özel kesim tarafından anında ve fazlasıyla uygulanmaktadır. Personel Kanunu uygulaması, kafa ve kol emeğini satarak geçinenlerin «emek pazarındaki» fiyatlarını -yani ücretleri- düşürmüş, zaten korkunç bir işsiz kitlesine sahip olan ülkemizde insanca yaşayacak bir ücret alabilmek için egemen çevrelerin çıkarlarını savunan bir düşünce yapısına sahip olmaktan ve o çıkarlar doğrultusunda davranmaktan başka çare kalmamıştır.

İŞÇİ - MEUR AYRIMI, MEMURLAR AÇISINDAN ONUR KIRICIDIR

Bu koşullar altında, egemen çevrelerce el altından ortaya atılan kısmi taviz tekliflerinin, ÇALIŞANLAR kesiminin temsilcisi olması gereken sendikal örgütler tarafından benimsenmesi, olumlu bir davranış değildir. İşçi - memur ayrımı da, çalışanların küçük bir bölümünün sendikal haklarını kurtarmaya çalışan, konuyu, ülkede ÇALIŞAN üzerindeki ekonomik ve demokratik baskılar ve ekonomik bağımlılığımızın doğurduğu yaygın işsizlik ile ilişkilerini kurmadan ele alan kısır bir tartışma ve onur kırıcı br pazarlık durumuna sokulmuştur.

ÇALIŞAN'LARIN TEMEL HAKLARI PAZARLIK KONUSU YAPILAMAZ

Unutulmaması gereken husus şudur:

Çalışanların temel hakları, pazarlık konusu yapılamaz, bunlar asgari hedeflerdir ve muhakkak ulaşılacaktır. Egemen çevrelerin küçük tavizlerine yanaşmak ve bunu günün konusu yapmak, ÇALIŞANların yurtsever birliği ile bağdaşır bir davranış değildir.

Esas olan, tüm halkımıza insanca bir hayat sağlamaktır. Bunun için tüm çalışanların haklarını koruyacak güçlü bir sendikal örgütlenme şarttır. Kamu kesiminde çalışanlar açısından en kısa vadeli hedef de, tüm kamu görevlilerinin toplu sözleşme ve grev hakkını elde etmek olmalıdır.

Kopernik sistemi ve savunucuları

Alkan KIZILDELİ
(İnşaat Yük. Müh.)

Bu yıl Kopernik'in 500. doğum yılıdır. Bu münasebetle o devirlerin aydın - kilise ilişkileri üzerinde biraz durmak istiyoruz. İnsan karakterinin olaylar üzerindeki rolünü de belirtmeye çalışacağız.

Kronolojik sırayı bozarak önce Galile'den başlıyalım: Büyük bir dâhi, modern bilimin devlerinden biri ve dinamik kurucusu olduğu söz götürmez. Lâkin, Galile giderek bir masal kahramanı haline sokulmuş, zalim ve cahil bir kilise karşısında gerçeğin savunucusu olarak gösterilmiştir. Engizisyonun kendisine işkence yaptığı, zindana attığı, fakat Galile'nin duruşması sırasında ayağını yere vurarak «gene de dönüyor» dediği anlatılagelmiştir. Bunların hiç birinin doğru olmadığı epeydir bilinmektedir.

Önce güneşi merkez kabul eden heliosentrik sisteme karşı Katolik Kilisenin tutumunu inceleyelim. Kilise daha Kopernik hayatta iken bile heliosentrik sisteme muhalif değildi. Kardinal Schoenberg ve Piskopos Giese, buluşunu yayınlaması için Kopernik'i teşvik ettiler. Meşhur eseri «De Revolutionibus Coelestium» 1543'de basıldıktan yirmi yıl sonra toplanan Trent Konseyi, kilise dogma ve politikasını tespit ederken, heliosentrik sistem aleyhinde hiç bir yargıda bulunulmamıştır.

DİNİ BİLİMDEN AYIRMAK GEREK

Galile, birçok kardinalin ve bu arada geleceğin Papa VIII. Urban'nının, ileri gelen cizvit astronomların desteğine mazhar olmuştur. 1616 yılına kadar heliosentrik sistem serbestçe tartışılmış ve savunulmuştur, hem de yukarda anılan kilise büyüklerinin teşviki ile, bir tek şartla: heliosentrik sistem bilimsel bir hipotez olarak incelenip tartışılacak, rûhani ve teolojik yönlere saptırılmayacaktı.

1611'de Galile şöhretin zirvesindedir. Roma'ya gelir, meşhur Lincei Akademisine üye seçilir ve bu akademi tarafından ağırlanır. Papa V. Paul kendisini kabul eder, Roma Cizvit Koleji de şerefine merasimler tertipler. Bu Roma seyahati tam bir zaferdir.

Cizvit astronomların gözlemleri, Galile'nin, Zühre'nin safhaları hakkındaki görüşlerini doğrular ve bu uydunun güneş etrafında döndüğünü gösterir. Böylece Ptolemy (Batlamyus) sistemi yıkılır.

Galile bu arada «suda yüzen cisimler», «güneş lekeleri hakkında mektuplar» adlı kitapları yazar. (Bu eserlerde, orijinal büyük buluşlar yanında doğru olmayan iddialar da vardır: teleskopu kendi keşfettiği, güneş lekelerini herkesten önce bulduğu). İkinci kitapta Kopernik Sistemini açıkca benimser. Bu kitap büyük ilgi görür ve Kardinal Barberini'nin geleceğin Papa VIII Urban'ı) hayranlığını kazanır.

İLK MUHALEFET ÜNİVERSİTEDEN

İlk çatlak sesler, Kiliseden değil de, Üniversitelerdeki Aristoculardan gelir. Bunlara göre, heliosentrik sistem, İncildeki pasajlara ters düşer. Galile, bu konuda dostu Kardinal Conti'nin fikrini sorar: Kardinal, heliosentrik sistem bir «hipotez» olarak tartışıldığı ve savunulduğu sürece, dinî yönden sakıncalı olmayacağını ve eğer gerekirse (yani hipotez kesin olarak ispatlandığında) İncil'deki bazı pasajları değişik tarzda tefsir edebileceğini söyler.

Galile'yi neticede o meşhur duruşmaya götüren, aşağı kademelerdeki basit ve yobaz papazlarla girdiği yersiz polemiklerdir. Galile çapında bir bilgin, bu cahillere muhatap olmamalı kıymetli vaktini onlara cevap vermek için harcamamalı idi. Ancak, kibiri, haşin tabiatı ve tenkitten hoşlanmıyan kişiliği maalesef onu fanatiklerin seviyesine indirdi.

TAKTİK HATASI

Galile, girdiği polemiklerde, heliosentrik sistemi, deney sonucu doğrulanmış gibi gösterir. Bu gerçek olmadıktan başka büyük bir taktik hatasıdır da. Zira İncil bu yeni duruma ayak uydurmaya mecbur edilmiştir. Kopernik sisteminin henüz deneysel olarak doğrulanmadığını tekrar hatırlatırsak Galile'nin tutumunun ne derece basiretsiz olduğu daha iyi anlaşılır.

Galile'nin tezini savunmak için yazdığı kitaplardan biri düşmanları tarafından, İncil'i küçük düşürür tarzda tahrif edilir. Mesele Enkizisyona intikal eder, sene 1615. Dava kapalı oturumda incelenir, Galile duruşmaya çağırılmamıştır, neticede beraat ederse de olan olmuş dosyası enkizisyona geçmiştir artık.

Gelecek on sekiz yılı onore edilerek, Papanın ve kilise büyüklerinin dostluğuna mazhar olarak geçiren Galile, bir yandan da polemiklere devam eder. Heliosentrik sistem üzerinde her türlü tavizi reddeder, bunun bir hipotez olmadığını, bütünüyle kabulü ya da reddi gerektiğini bildirir. Bu arada teolojik konulara da girilecekse, bunun da kaçınılmaz olduğunu ileri sürer. Başlıyan polemik giderek büyük yankılar uyandırır, kilise de kendi görüşünü açıklamak zorunda kalır. Dostlarının bütün uyarılarına rağmen Roma'ya gelen Galile, haşin ve karşısındakileri küçük düşürür şekilde savunduğu fikirleri ile yeni düşmanlar kazanır. 1616'da toplanan Kilise Rûhani Meclisi heliosentrik sistemin bir hérésie olduğuna karar verirse de kilise büyüklerinin baskısı ile bu karar on yedi yıl sonra açıklanır. Ruhani Meclisin 1616'da açıklanan kararı, Kopernik'in kitabının gerekli düzeltmeler yapılıncaya kadar yayınlanmıyacağı şeklinde idi. (Kitap 1620'de çok az ve önemsiz değişikliklerle basıldı). Kararda, Galile'nin ismi ve hérésie sözü geçmez. Lâkin, kısa bir müddet sonra, heliosentrik sistemi savunmasının yasak olduğu Galile'ye gizlice tebliğ edilir.

DOSTLUK TERSİNE DÖNÜYOR

1623'de Kardinal Barberini Papa olur. O Barberini ki 1620'de Galile şerefine bir kaside yazmıştı. 1624'de dostu Papa'yı ziyaret için Roma'ya gelen Galile kendisiyle uzun görüşmelerde bulunur ve Papadan çeşitli hediyeler ve ihsanlar alır.

Papa ile dostluğundan da cesaret alan Galile, 1630 yılında «Büyük Dünya Sistemleri Üstünde Dialog» adlı meşhur eserini tamamlar. Kitaba bu ismi, henüz müsvedde halindeyken, bizzat Papa koymuştur. Kitapta, Aristo felsefesini, kasden «Simplicio» adlı bir aptalın ağzından savunur. Siplicio, kitabın tam sonunda Papanın bir fikrini, kendisine mal ederek, çok aptalca bir şekilde ileri sürer. Böylece Papa komik duruma düşürülür. Şunu da belirtelim ki, Dialog, heliosentrik sistemi kesin olarak ispatlıyamaz.

Galile çeşitli bahanelerle Roma sansürünü atlatır ve kitabını Florensada bastırmayı başarır. 1632'de kitabın basımından hemen sonra, Papa ve Kilise, aldatılıp küçük düşürüldüklerini anlarlar. Yazar, verdiği sözü çiğnemiş, heliosentrik sistemi, hipotez değil de gerçek olarak tanıtmış, Simplicio ağzından Papa ile alay etmiş ve sansürü atlatmıştır.

Papanın öfkesi büyük olur. Zira Galile'ye gösterdiği hayranlık ve hürmetin karşılığında aptal yerine konmuştur. Galile Enkizisyon tarafından Roma'ya celbedilir, duruşma nisan 1633'de başlar, sanık yetmiş yaşındadır.

Duruşma süresince Galile'ye büyük bir nezaket ve hürmetle davranılır. Zindan da değil önce Villa Medici'de sonra da Vatikan bahçelerine bakan beş odalı bir dairede, şahsi hizmetçisi ve vekilharcı ile beraber kalır. Tekrar Villa Medici'ye döner. Hapishanede tek gün kalmaz. Kendisine işkence edilmez.

SANIK GALİLE İLMİNİ İNKÂR EDİYOR

Lâkin Galile duruşmasında ruhî bir çöküntüye uğramıştır. Bütün «suçlarını» kabullenir. Kopernik sistemini inkâr eder. Ptolemy sistemini benimser. Tabii bütün bunlara ne kendisi ne de Enkizisyon yargıçları inanmaktadır.

Sonuç olarak Dialog yasaklanır. Galile, sözde hapis cezasına ve üç yıl boyunca haftada bir kere tövbe duaları okumaya mahkûm olur. Hapis bir grandükün villasında ve sonra Siena Başpiskoposu sarayında misafir edilmek şeklini alır. Tövbe dualarını okumak da Galile'nin kızına havale edilir.

Brecht, «Galile'nin Hayatı» adlı eserinde, Galile'nin duruşmadaki tutumu ve inançlarını inkârı hususunda lehte ya da aleyhte bir karara varamaz. Acaba bu kararsızlığında haklı mı? Bize kalırsa, sanık ilerlemiş yaşını, dünyayı sarmış şöhretini, büyüklerle dostluğunu koz olarak oynayıp belki de Enkizisyona kafa tutabilirdi. Bunu yapmak için büyük bir cesaret bile gerekmiyordu.

SAĞLAM KİŞİLİK: KOPERNİK

Kopernik'e gelelim: Burada daha dengeli ve olgun bir kişilikle karşı karşıyayız. «Söylediğim her söz için sorumluluk kabul ederim» der. Şan ve şöhret peşinde değildir. Bir çağ açan meçhur kitabı ki, tek eseridir, ölümünden az önce basılır, o da uzun tereddütlerden sonra. Zira Koperniğin en büyük korkusu, bir tezi eksik delillerle ileri sürüp gülünç olmaktır. Kendi ağzından dinleyelim: «Gerçekler ahmaklar için değildir. Ancak seçkin bir azınlık gerçekten hak iddia edebilir». Bu şekilde düşünen Kopernik, tabiatıyla polemiklere girmeyecektir.

Kopernik'in buluşları üstünde dinî ve mistik etkenlerin payı var mıdır? Yates ve Koyré gibi müelliflere göre Kopernik, buluşunu dinî bir çerçeve içinde takdim eder. Sözedilen din Neoplatonizm olup bunun da çekirdeği Hermes Trismegistus'a atfeden kitaplardır. Trismegistus, antikitede Mısır'da yaşamış bir rahip olup, dinî, kozmik bir inanıştır. Bu dinde güneş, tanrının görünen şekli olarak kabul edilir. Rönesansta Trismegistus'un fikirleri Avrupa düşünürlerini çok etkilemiştir.

Kopernik'in kitabında güneş ve etrafında dönen uyduları gösteren meşhur diagramın altında «Trimegistus, güneşe, görünen tanrı der» ibaresi bulunur.

Trismegistus, Giordano Bruno üstünde de çok etkili olmuştur. Bruno, heliosentrik sistemi savunurken, Kopernik'in yalnız bir aracı olduğunu söylüyor ve «Onun sayesinde eskinin doğru felsefesi yeniden doğacak» diyordu. Bu felsefe, Hermes Trismegistus'un dinî felsefesi idi. Bruno'nun fecî bir şekilde yakılmasına biraz da bu yeni din sebep olmuştur.

SORUNLARIMIZ

YANGIN MÜHENDİSLİĞİNİN BİR AKTÜEL SORUNU

Çok katlı yapılarda yangın problemi

Emre AYKAR
Yapı Merkezi Araştırma Müh.

Çok katlı yüksek yapılarda yangın problemi, özellikle son yıllarda ileri teknolojiye sahip ülkelerde, üzerinde çalışmaların yoğunlaştırıldığı bir konudur. Probleme çeşitli çözüm. getiren yöntemler bu ülkelerde giderek şartnamelere girmiş ve soruna büyük ölçüde açıklık getiren şartname kayıtları mühendis ve mimarların hizmetine sunulmuştur. Yüksek yapıların inşaasına doğru bir eğilimin son yıllarda Türkiye'de de yaygınlaşması konuyu ülkemiz açısından da aktüel hale getirmiş ve yurdumuzda da yapıların yangın gerçeği göz önüne alınarak projelendirilmeleri zorunluluğu artık tamamen ortaya çıkmıştır.

PROBLEMİN TANIMI

Günümüz modern inşaat tekniğine uygun olarak inşa edilen yüksek yapılar, taşıyıcı sistemleri açısından, genellikle yangına karşı yeterli bir dirence sahiptirler. Çok katlı yapılarda yangın problemi, bu nedenle özellikle duman ve zehirli gazların ortaya çıkardığı sorunlara dönüşür. Son yıllarda, bilhassa ABD ve Kanada'da çok katlı yapılarda meydana gelen ve yapının taşıyıcı sistemine önemli bir hasar vermeyen çeşitli yangınlarda hayatlarını kaybeden bir çok insanın ölüm nedenlerinin duman ve zehirli gazlardan boğulma olduğu ortaya konmuştur. Genel olarak yangınlarda meydana gelen ölümlerin yüzde 50'den fazlasının yanıklardan başka nedenlerden olduğu istatistiki bilgilerle saptanmış durumdadır.

Döşeme ve dekorasyon için kullanılan modern malzemeler genellikle yandıkları zaman kesif bir duman çıkarmaktadırlar. Yüksek yapıların üst katlarında çıkan bir yangına itfaiyenin müdahalesi geç ve güç olmaktadır. Merdivenleri kullanmanın fiziki zorlukları, asansörlerin ise kontrol altına alınamaması nedeniyle en etkili müdahale yolu olarak dışardan portatif merdivenlerle yapılacak çalışmalar kalmaktadır.

Önceleri yanlız ofis binaları olarak kullanılan yüksek yapılar giderek konut yapıları fonksiyonu da görmeğe başlamışlardır. Yapıların konut olarak 24 saat devamlı kullanılmaları yangın ihtimalini fazlalaştıran bir faktör olmaktadır. Yüksek yapılarda, duman ve gazlar yangının başladığı katdan üst katlara kolayca yayılma olanağı bulmaktadır. lar. Sıcak havanın yükselme özelliği yanında; yüksek yapılarda genellikle mevcut olan havalandırma tesisatının alevleri taze hava ile beslenme ve dumanı başka bölümlere aktarma gibi olumsuz fonksiyonları ve bazı durumlarda asansör boşlukları, dumana bu olanağı sağlayan başlıca faktörler olmaktadırlar.

Duman, binalardaki insanların solunumlarını engellemek yanında; normal şartlar altında kolayca kullanabilecekleri çıkış yollarını bulmalarını da zorlaştırır. Görüş imkânı ortadan kaldırdığı ve alevlerin ne yönde, ne hızla yayıldığını anlamak imkânını vermediği için de bir paniğin yaratılmasına ve insanların soğukkanlılıkla hareket edememesine sebep olur. Bu nedenlerle yangın sırasında oluşan ve kolaylıkla yayılabilen duman ve zehirli gazlardan yapı sakinlerinin korunması, hayati bir problem olarak ortaya çıkmaktadır.

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Son yıllarda bilhassa ABD Kanada, İngiltere ve İspanyada yüksek yapılarda yangın probleminin doğurduğu sorunları ortadan kaldırmak için yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bu konuda hazırlanan ve kesin hükümler getiren şartnameler bir çok ülkede yürürlüğe girmiş, gösterilen konstrüktif, mimari ve mekanik tedbirler başarıyla uygulanılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmalarda önce bu tedbirlerin uygulanacağı yapı tipleri tanımlanmış, başka bir ifadeyle «çok katlı yüksek yapı» terimi tariflenmiştir. Bu tanımlara göre; a) 12 kat (37)m)dan yüksek bütün yapılar. b) 6 katdan yüksek, fakat her hangi bir çıkış merdiveninde, birim çıkış genişliğinden, 300'den fazla kimsenin çıkmak durumunda olduğu yapılar; c) 6 veya daha fazla katlı, konut yapıları; d) 3. veya daha üstkatlarında hasta veya yatakta kalma durumunda olan kimselerin bulunduğu kurum hüviyetindeki binalar, çok katlı yüksek yapılar olarak belirleneceklerdir. Şartnamelerde bu konu ile ilgili olarak; pencere boyutları, havalandırma bacaları, sahanlıklar, çıkışlar yangın perdeleri, yapının iç bölmelerinde yükseklik ve alan sınırlaması, çeşitli yapı elemanlarının yangın dirençleri ve yangın alarm tesisatı ile ilgili, artık klasik sayılabilecek hükümler yanında, yangın mühendisliğinin günümüz tekniğinden yararlanarak ortaya koyduğu yeni tedbirler de yer almaktadır. Bu tedbirlerden bazıları şöyle özetlenebilir: Binadaki elektrik tesisatının özel olarak, yangından zarar görmesini önleyecek tedbirler sağlanarak tatbiki; 12 katdan yüksek yapılarda merkezi bir noktadan idare edilen ve her katda belirli yerlere konmuş hoparlör tesisatı (böylece, bir yangın sırasında bina sakinlerine yangının nereden çıktığı, nasıl ve ne yönde gelişmekte olduğu ve neler yapmaları gerektiği olaya el koyan ilgililer tarafından bildirilebilecek, muhtemel panik ve kargaşalık bir dereceye kadar önlenmiş olacaktır); asansörlerin bir kısmının otomatik kontroldan çıkarak elle kumanda edilebilecek mekanizma ile donatılması (böylece, herhangi bir katdan çağrılmak durumunda olan asansör, yangın sırasında yanlız ilgililerin istediği biçimde kullanılabilecektir); aynı tür, elle kumanda mekanizmasının havalandırma (aircondition) cihazlarına da tatbiki (böylece, bu cihazların bazı şartlar altında yangına olumsuz etkileri kontrol altına alınmış ve gerektiğinde olumlu yönde çalışmaları sağlanmış olacaktır).

DİĞER ÇÖZÜMLER

Yangının çıktığı ve dumanların yayılmağa başladığı bir yapıda akla ilk gelen tedbir binayı tamamen boşaltmak olmaktadır. Oysa en kaba hesap bile, içinde yüzlerce (çok yüksek yapılarda binlerce) insanın bulunduğu bir gökdeleni; dumandan doğabilecek her türlü zarara mani olacak süratde boşaltmak için, alt merdiven ve çıkışların normalden çok fazla büyük olması gerektiğini ortaya koyacaktır. Sadece bu neden bile, yüksek yapılarda, yangın mücadelesinde ilk adımın, binayı boşaltmak olması gerektiği hakkındaki eski düşünceyi ortadan kaldırmağa yeterlidir.

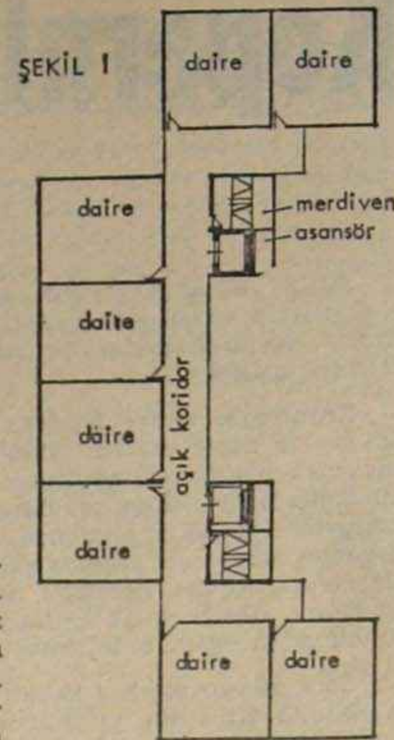
Günümüz yangın mühendisliği, bu yüzden, yangın çıkmış yüksek bir yapıdaki insanları, binayı boşaltmadan emniyet altına almanın yollarını araştırmaktadır. Yapıyı yağmur sistemi ile donatmak bu konuda öne sürülen ve ABD'nin birçok eyaletinde oldukça yaygın bir kullanma alanı bulan bir çözüm yoludur. Fakat bu metod, ancak yangın başlangıcında etkili olabilmekte, yapının boşaltılma mecburiyetine ise olumlu bir katkıda bulunamamaktadır. Aynı amaçla öne sürülen ve olumlu neticeler veren tedbirlerden başlıcaları aşağıda belirtilmişlerdir:

■ Her katda, kullanılan alanları, merdiven ve asansörlere bağlayan koridorun bir cephesini tamamen açık bırakmak Şekil. 1),

■ Her katda, merdiven ve asansör sahanlıklarının dumandan tecrit olabilmesi için koridorlarla bu boşluklar arasında, dumana karşı özel olarak korunmuş antreler (vestibül) bırakmak (Şekil. 2),

■ Binayı düşey olarak bir perdeyle, iki ayrı bina meydana getirecek biçimde ayırmak. Böylece bir kısmında çıkan yangın sırasında, halkın diğerine geçerek emniyet altına alınmasını sağlamak,

ŞEKİL 1

■ Özel kapı ve duvarlar kullanarak, katlarda merdiven leri de içine alan duman sığınakları yapmak. Bu tür bölmelerin, genellikle 5 katda bir yapılması yeterlidir,

■ Koridor ve sahanlıklara, havalandırma cihazları vastasıyle, normal zamanlarda kullanışlarını olumsuz şekilde etkilemeyecek tarzda «basınç» tatbik etmek. Böylece, herhangi bir koridora açılan bölümde çıkan yangın neticesi meydana gelen duman ve zehirli gazlar, basınçlı hava nedeniyle yayılma imkânı bulamayarak oldukları yerde kalmaktadırlar.

■ Katlarda dumanı merkezi bir çekirdekte toplayacak şekilde başınçlı hava tat[...] etmek.

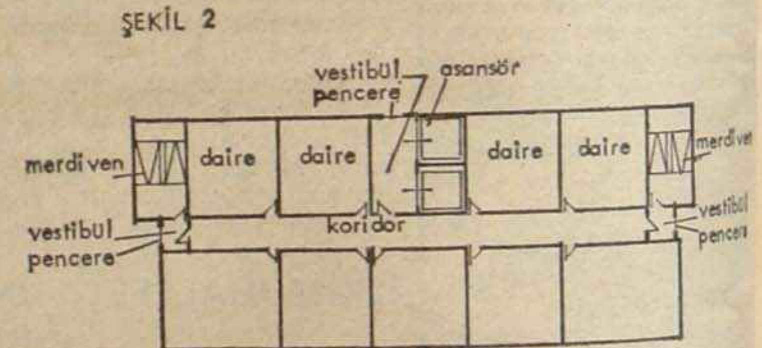
PROBLEMİN TÜRKİYE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SONUÇ...

Son yıllarda, yurdumu[z] ekonomik ve sosyal nede[n] çok katlı yüksek yapıların [in]şasına hız kazandırmış bu[lun]maktadır. Dördüncü Leve[nt] Ataköy, Bakırköy, Merter S[i]tesi ve Barbaros Bulvarı [üze]rindeki 10-14 katlı konut [bi]naları yanında, Ankara'd[a] gökdelenler ve İstanbul'da [in]şaatları devam etmekte o[lan] 30'dan fazla katlı Sheraton [ve] İntercontinental Otelleri [,] Beyoğlu'nda 23 katlı Sergi [Bi]nası ve Harbiye"de 28 k[atlı] Orduevi kompleksi bu eğilim[in] en belirgin örnekleridir.

İnşaat tekniğinde bu yö[n]de bir gelişmenin iyice yay[gın]laştığı Türkiye'de de çok kat[lı] yapılar projelendirilirler[ken] çağdaş yangın mühendisliği [di]siplininin bu konuda öner[diği] tedbriler mutlaka göz ön[ün]e alınmalıdır. Bu nedenle ge[rek]li çalışmalar hemen başlan[malı] ve yabancı yönetmelik ve ya[n]gın el kitaplarında öngör[ü]len genel tedbir ve dizayn pr[en]sipleri, en kısa zamanda Tü[rk] mühendis ve mimarına ı[şık] tutacak biçimde literatürü[mü]ze kazandırılmalıdır.

Yabancı bilim adamı ve m[ü]hendisleri bu konu üzerin[de] yoğun çalışmalara iten a[ne]denler Türkiye'de de meyda[na] gelmeden gerekli tedbirler[in] alınması herhalde, bilim[in,] mantık ve sağduyunun en b[a]sit gereği olmalıdır.

ŞEKİL 2

Japonya'daki yol şebekesi, artık günden güne büyüyen trafiği karşılayamıyor

Japonya'da çok şeritli, süper kara ve şehir yolları inşaatını, özellikle son yıllarda, hızlandırılmasına rağmen, mevcut yol taşım kapasitesi korkunç bir şekilde büyümekte, Japon otomobil sanayiinin taleplerini karşılayamamakta, hattâ otomobil sanayiinin yol talebi ile inşaat arasındaki açık gün geçtikçe yeni boyutlra ulaşmaktadır. Ulusal yol planlamasının yapıldığı sırada, Japon plancıları büyük şehirlerde kullanılabiir oanarın çok sınırı oduğu gerçeğini unutmuş veya ihmâ etmiş görünüyorlar. Bir yandan böylesine önemli bir jeofizik faktörün dikkate alınmaması, diğer yandan neredeyse trafik doygunluğu noktasına gelmiş büyük şehirlerdeki motorlu araç sayısının her geçen gün artması gibi nedenler ortaya çözümü çok zor bir sorun çıkarmaktadır.

Tokyo şehri trafik yetkililerine göre her gün 650.000 motorlu araç toplam olarak şehrin 110 milyon m2'lik yol satıhından yararlanmaya çalışmaktadır. Yol sathının yetersizliği ve motorlu araç sayısının büyüklüğü Tokyo şehrini de trafik doygunluğu noktasına getirmiş bulunmaktadır. Tra[fik] sorununun vahim bir hal al[ma]sı karşısında, hem Tokyo [tra]fik yetkilileri, hem de To[kyo] Şehir Meclisi radikal çö[züm] yollarını tespite başlamış[lar]dır. Örneğin, New York Bel[edi]ye Başkanı Lindsoy'ın bir [fik]rinden esinlenen Tokyo V[alisi] Minobe'nin emriyle pazar [ve] tatil günleri şehrin başlıca [alış]veriş merkezlerindeki cadde [ve] sokaklar motorlu trafiğe ka[pa]tılmaktadır. Tokyo'nun en [iş]lü caddesi Ginza üzerinde [yer] alan mağaza ve dükkânlar, [satış]lerinin azalacağı gerekçes[iyle] bu karara karşı çıkmışlarsa [da,] bir süre sonra Vali Minobe'[nin] «Yayalar Cenneti» diye a[dlan]dırılan programının aynı [za]manda «mağaza ve dükkân [sa]hipleri cenneti» anlamın[a] geldiğini ve cirolarının her [ge]çen gün arttığını müşahade [et]mişlerdir.

Bugü Tokyo'nun dar sok[ak]larının hemen hepsi ağır t[aşıt] vasıtalara ve otobüslere ka[pa]kapatılmış bulunmaktadır. B[u]nunla beraber, özellikle ş[ehir] varoşlarında kestirme yolla[rın] eksikliği nedeniyle otobüs ş[e]ketleri hâlâ tek şeritli sokak[...]

(Devamı 15. Sayfa[da])

Önce mühendis, yine mühendis, sonra barut!..

SORUNLARIMIZ

M. Şükrü SÖZER

Türkiye, ne yazık ki dünyanın az gelişmiş, geri kalmış, yahut gelişmekte olan devletleri arasında bulunmaktadır. Ama hepimizin arzusu, muasır medeniyet seviyesine çıkmaktır. Fakat bu, nasıl gerçekleşecektir? Metodu var mıdır?

Bu soruların cevabını yazımızın sonunda vereceğiz.

Şimdi tarih sahifelerinden bir parça hülâsa edelim:

Bilindiği gibi Ortaçağ, insanlığın bir takım geleneksel kabullere bağlanmış yaşantı dönemidir. Geleneksel kabulleri yıktırmamak için akıllarına gelenı dolaylı veya dolaysız olarak uygulayan otoritelerin hakimiyet dönemidir. Aynı zamanda, gelenekleri terketmek isteyenlerin, yeni kabuller arayanların da çoğaldığı dönemdir Ortaçağ...

Gelenekleri devam ettirmek isteyenlerin baskılarından kaçmak isteyenler için de geleneklere isyan etmişlerin sürgün edilmeleri için de dünyada yeni bir yerin arandığı bir zamandır bu zaman...

İşte böyle bir zamanda dünyanın tepsi gibi dümdüz olduğu kabulüne aykırı olarak dünyanın top gibi yuvarlak olduğunu kabul edenlerden biri, doğudan gidip batıdan gelebilirim diyerek ve dediğini yapacak kadar da inançlı, azimli ve cesaretli bir çabayı gösterecektir. İşte Amerika, böyle bir geleneksel kabulü yenileyen samimi bir kahramanın atılışı ile keşfedilmiştir. Aranılan yeni yer de, böylece bulunmuştur. Ve bütün geleneksel kabullerin birini veya birkaçını, fikri ile veya yaşantısı ile red etmişler de oraya taşınmıştır.

Ama çok geçmeden eskimiş gelenekleri korumak suretiyle aslında menfaatlarını koruyan kurulu düzenle beslenen akaretlerinin devamını sağlayanlar, yeni kıtanın üzerine serpilmiş olanların orada da başıboş bırakmamak, onlara orada da kendi arzularına ve kendi yararlarına göre çalıştırmak için gerekli gördükleri her uygulamayı yapmaktan çekinmediler...

Ama, yeni dünyayı yeni geleneklerin kabullerini tesis edecekler doldurmaktaydılar... Kolay kolay, eski eski dünyanın eskimiş gelenekçilerine boyun bükmeyecek, baş eğmeyeceklerdi... Nitekim de baş eğmediler, boyun bükmediler, eski gelenekleri devam ettirmek isteyenlerin bu'nin kuvvetlerini Amerika'dan kovup hür devletlerini kurdular...

Ortaçağ'ın geleneklerine isyan etmiş olanlar, yokluk içinde başladılar bu savaşa... Ama onların başarısı, geride bıraktıklarının da geleneklere baş kaldırmalarına vesile olmuştu... Bu sebeple Amerikalılara, Avrupa'nın eskimiş geleneklerini en çok yenileyebilmiş olan devletleri yardım ettiler... Amerika işte böylece yoktan var oldu ve daha sonra da muasır medeniyet seviyesinin ön safına geçti...

O halde, geri kalmışlıktan, az gelişmişlikten kurtulup, muasır medeniyet seviyesinde yerimizi alma atılışı yapmak için her şeyden önce geleneksel kabullerimizi yenilememiz gerektir. Bunların da başında dini terimlerin anlamlarının yenilenmesi ile dini uygulamaların reformu gelir.

Çünkü bütün öteki geleneksel kabuller, bunlarla tesis edilmiş veya bunlara göre şekillenmiş birer görünmez otorite olmuşlardır... Bizleri şartlamışlardır... Bu yüzden de onları savunmakla kendi kendimizin aleyhine çalıştığımızdan bile bihaber bulunuyoruz...

Bunun içindir ki dinde reformlarını yapmamış devletlerin hiç biri büyük devlet olamamıştır, hatta büyüklük noktasından yokluğa doğru gerilemiştir... Aksi hareketi yapanlar da ilerlemişlerdir... Kesin olan gerçek şudur: Lüter ve Kopernik, geleneksel dinin sabitleşmiş kabullerini red edip yeniledikleri için bugünkü batı medeniyeti ve tekniği husule gelmiştir... Bu medeniyetin başında biri dinde öteki matematikte gelenek yenilemiş —biri matematik uygulayıcısı öteki din uygulayıcısı— iki kişi vardır...

Fakat Amerika'nın doğuşuna ve batı tekniği ile uygarlığının husulüne yalnız geleneksel kabullerin yenilenmesi yeter sebep olmamıştır. Esas sebep olmuştur, amma yeter sebep olmamıştır. Onu tamamlayan bir başka faktör de gerekmiştir ve gerekli olan da temin edilmiştir... O da mühendistir...

Gene, tarih sahifelerinden bir özet daha yapmamız gerekti... Bilindiği üzere İngiltere, Amerika'da ordu bulunduruyor, orasını otoritesinde tutuyordu... Amma yeni kıt'anın yeni gelenekçileri, eskimiş geleneklerin koruyucusu, İngiltere'yi başlarında istemiyorlardı... Onları kovmak, kendi devletlerini kendileri kurmak istiyorlardı. Fakat topları, tüfekleri, cephaneleri, subayları ile paraları ve mühendisleri yoktu... İngilizlerle rekâbetleri bilinen Fransızlar da acaba onlara yardım edebilir miydi?...

Amerikalı Arthur Lee, Amerika'nın eksiklerini temin etmek gayesiyle Avrupa kıt'asına geldi. Hem de İngiltere'ye... Fransız yazarlarından Becumarchais ile tanıştı. Atlantiğin öte yakasında olanları ona anlattı. Beaumarchais, iyi bir iç politika yürütüp Amerika için bir milyonluk bir avans temin edebildi... Sonra bunun bir mislin daha yollatabildi... İspanya Hükümeti de gizlice bir milyon avans yolladı Amerika'ya... Fakat, para her şey demek değildi... Arthur Lee, Londra'da oturup Fransa'ya doğru, «Silâhlara, baruta, fakat her şeyden ziyade mühendislere ihtiyacımız var» diye bağırıyordu.

Amerika'ya gitmiş olan Beaumarchais de Fransız Dışişleri Bakanı Vergennes Kontuna doğru: «Ah Kont Hazretleri, biraz barut ile birkaç mühendis gönderseniz bana çok iltifat etmiş olacaksınız!.. Fakat önce mühendis, yine mühendis, sonra barut-» diye...

Hiç tereddütsüzce ve cesaretle söyleyebiliriz ki her başarının temelini mühendis teşkil eder ve başarıyı daima mühendis taşır... Mühendisini onore eden, mühendisine yaşama zorluğu çektirmeyen, mühendisine itibar veren her devlet mutlaka problemlerini en kolay halleden, mutlaka ilerleyen devlettir. Bunun tam aksini yapan devletler de bunalımlarını izale edemeyen belki sadece sindiren devletlerdir; muasır medeniyet seviyesine ulaşma azmi, gücü ve bilgisi eksik devletlerdir...

Muasır medeniyetin üst seviyesine ulaşmak da yoktan devlet var etmek gibidir.

Bunun da iki metodu vardır: Biri gelenekleri yenilemek, öteki mühendislere değer vermek, onları geçim sıkıntısına ve bilgisizliğe atmamaktır.

"İyi bir iş güvenliği programı,, deyince ne anlaşılır?

Birleşik Amerika'da yol kaplama işleriyle uğraşan bir şirket son on yılda 95'ten fazla «iş güvenliği» ödülü almıştır. Bu şirkette ortalama iki milyon iş saatında bir kaza olmaktadır. Şirketin üst yönetim kademesinden biri, bütün ilgililer «iş güvenliği»ni hep birlikte ele alırlarsa bu uğurda harcanan para kat kat çıkarıldığı gibi kazaların azaldığını ve verimin arttığını anlatmaktadır.

Yazan: H. SHAW Jr.
Şirket As Başkanı

Çeviren: REMZİ BULDAM
Yük. İnş. Mühendisi

İş güvenliği programını, şirkette çalışan herkes içtenlikle benimsemiştir. Herkes deyince şirketin başkanından en tecrübesiz işçiye kadar bütün çalışanları anlamalıdır

Bir iş güvenliği programında ilk adım, baştaki yöneticilerin güvenlik konusunda neyi sağlamak istediklerini kesin olarak tespit etmeleri ve buna bütün ilgilileri yürekten inandırmalarıdır. Baştaki idareci. an...cı kesinlikle ortaya koymalı; derece ve kademelerine bakmaksızın bütün çalışmaların iş güvenliği kurallarını benimseyip uygulamalarını aralıksız olarak izlemelidir. Bazı müteahhit firmalarda iş güvenliği programlarının tam olarak uygulanamamasının nedeni, bunun baştaki idarecilerden gereği kadar destek görmemesidir.

İŞ GÜVENLİĞİ HERKESİN GÖREVİDİR :

Destekten kasıt, çalışanların sürekli olarak uyarılmaları ve herkesn güvenlik tedbirlerine katılmasının sağlanmasıdır. Bu şirkette iş güvenliği ile herkes görevlidir ve baştakiler sürekli olarak her vasıta ile bütün çalışanları uyanık tutmaya uğraşırlar.

İlk olarak, çalışacakların durumunu tespit gelir. Göreve önce böyle bir elemanın yararlı olduğunu söylemeye bile lüzum yok. Adayının sağlık durumu ve çalışma hayatı bakımından geçmişi araştırılır. Kan muayeneleri, idrar tahlilleri ve göğüs röntgenini kapsayan bir sağlık kontroluna tâbi tutulur. Çünkü insan hayatının değeri düşünülürse iş esnasında kazaya uğrama ihtimali fazla olan hasta bir kimseyi çalıştırmak doğru değildir. Bu durumdaki birine, yapamayacağı işi vermenin üretime, maliyete ve kâra da etkisi vardır.

Tipik bir uygulama, bütün çalışanların göz muayenelerinde yapılmıştır. Gözlerdeki dengeyi renkleri ve derinliği görüşü tespit eden test âletleri kullanılmıştır. Şirketin ihmâl etmediği bir usûl de, her işçinin bir süre çalıştıktan sonra yeniden teste tâbi tutulmasıdır. Gözü iyi seçemeyen elemanın işine son verilecek değildir. Ya gözlük alması, ya da gereken diğer tedavilerin yapılması sağlanmaktadır.

Her çalışan için bir fiş tutulmakta ve bu fişe işçinin durumu işlenmektedir. Aynı fişte işçinin geçmişteki tecrübeleri, otomobil kullanma ve varsa polis kayıtları bulunmaktadır. Böylece o kişinin güvenlik tedbirlerine uygun olarak çalışıp çalışmadığı, keza motorlu araçları kullanma yetenekleri gözönünde bulundurularak kendisinden nasıl yararlanabileceği anlaşılmaktadır.

Bütün bunlardan maada, şirkette çalışanlar posta başları tarafından ve belli zaman fasılalarında iş görme yetenekleri iş güvenliğine uyma dereceleri yaptıklarının niceliği ve niteliği ile dikkatleri bakımından değerlendirmeye tabi tutulurlar O sayede bir kişinin günlük üretimi ortaya çıktığı gibi işçi de şirketin kendisiyle ilgilendiğini ve ona yardım etmek istediğini anlar.

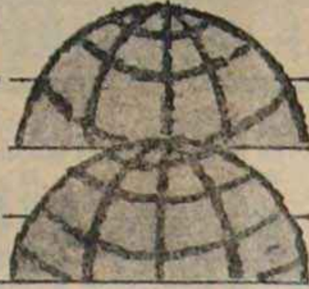
ÇEŞİTLİ ARAÇLARDAN YARARLANIYORLAR :

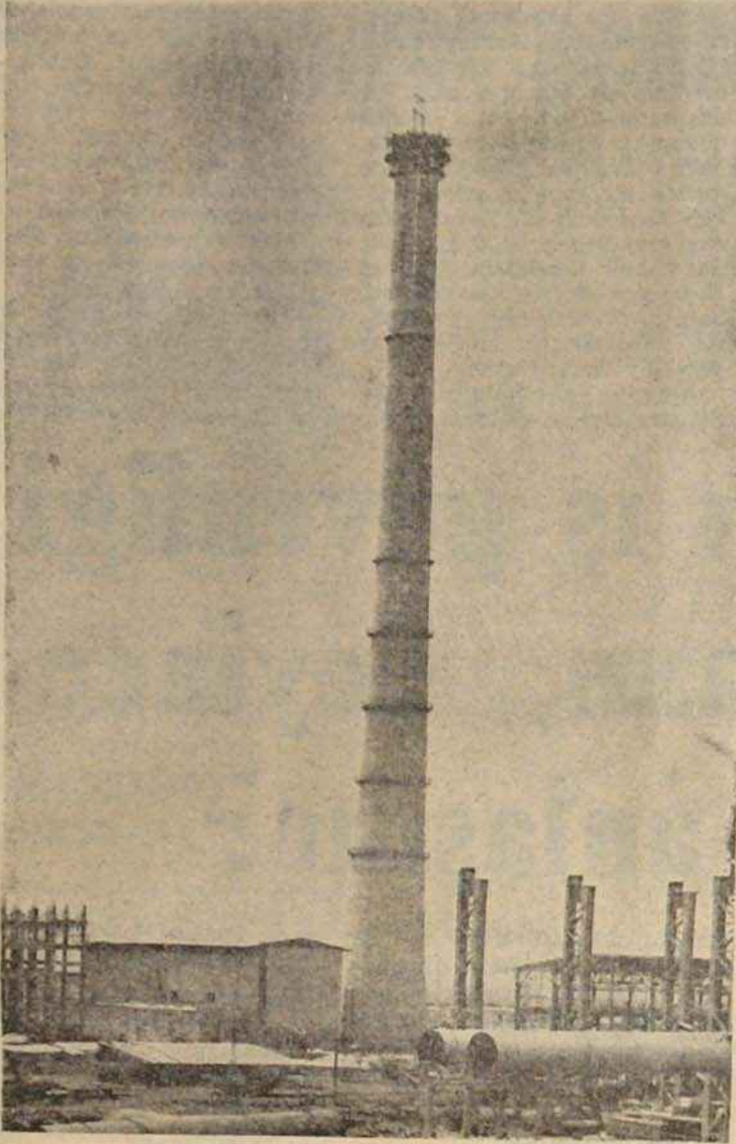
Önemli olan, çalışanların ve halkın güvenliğidir. Esas bu olunca alınacak her tedbire değer yararlı görülen araçlar ve düşünceler hemen uygulamaya konur. Duvara asılan duyuru levhaları, broşürler ve gerekli yerlere konan uyarı işaretleriyle iş güvenliğini teşvik edici sloganlar çalışanlarda kendileriyle ilgilenildiği duygusunu uyandırır.

İş güvenliği konusunda, şir-

(Devamı 15. Sayfada)

TÜRKİYE'DE DÜNYADA TEKNİK

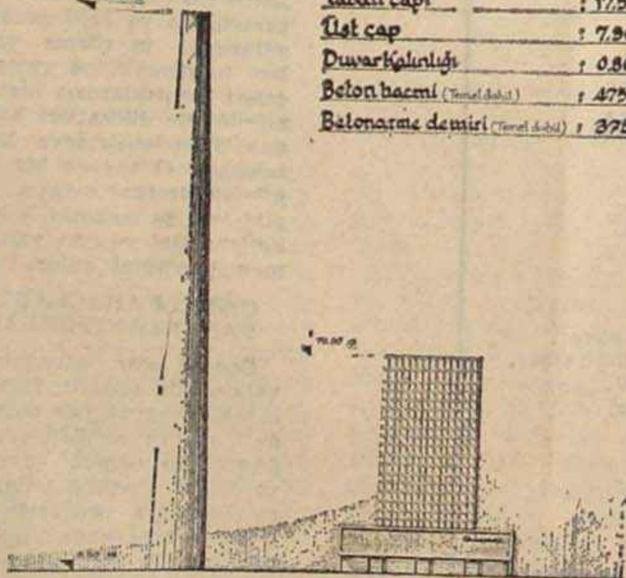

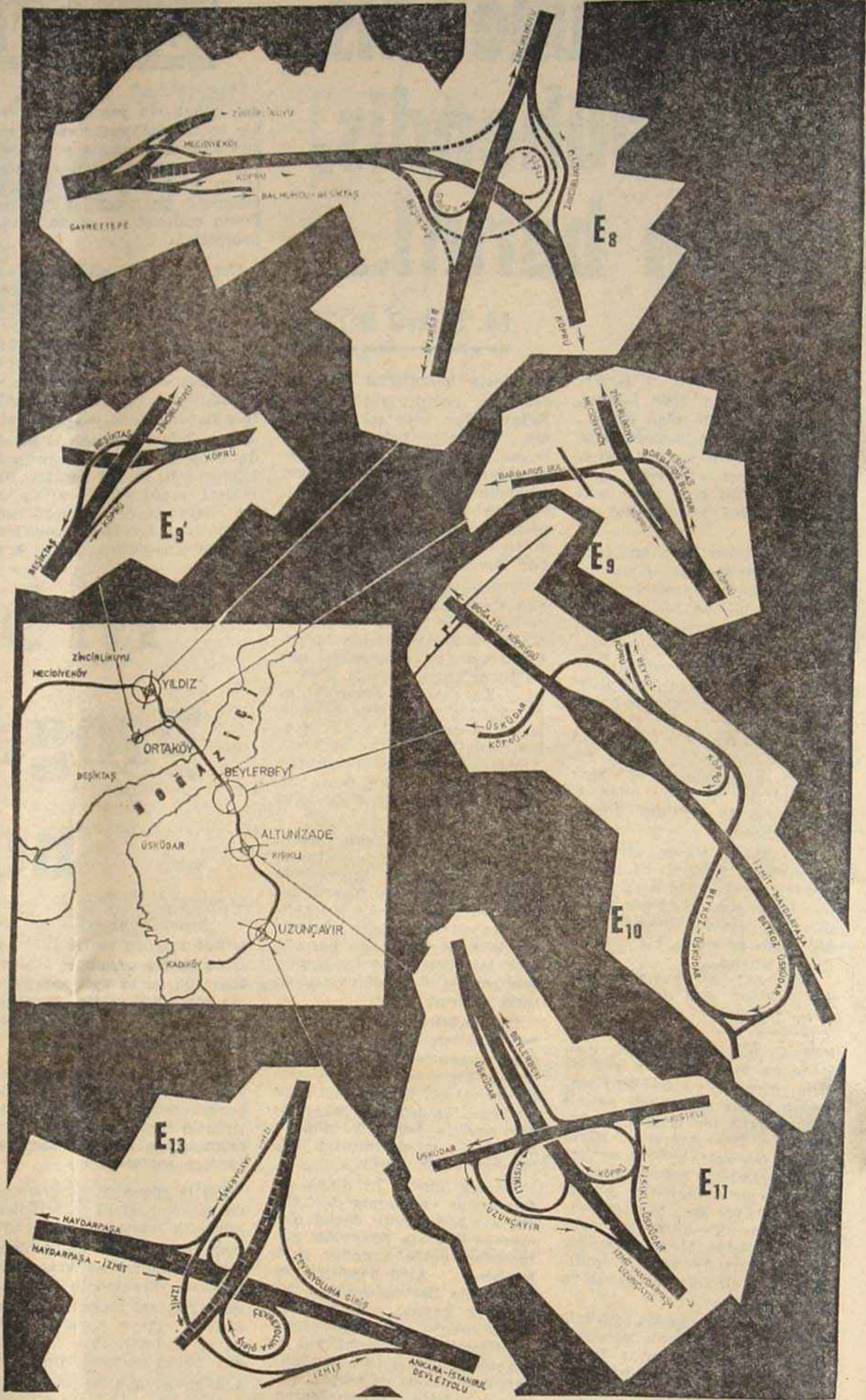
TÜRKİYE'NİN EN YÜKSEK YAPISI OLAN 180 m. YÜKSEKLİĞİNDEKİ BETONARME BACA 50 GÜNDE TAMAMLANDI

Temel inşaatı daha önce tamamlanmış olan ve 7 haziran 1973 tarihinde Sayın Reisicumhurumuzun ilk harcı koyarak boşalttığı, modern kayar kalıp sistemi ile inşa edilen 180 metre yüksekliğindeki Sinter tesisleri Betonarma bacası 27 temmuz 1973 günü yani 50 günde tamamlanmıştır.

Tabanda çapı 17,50 m. ve duvar kalınlığı 0.80 m. olan bacanın üst kısmında çap 7.90 m. ve kalınlık 0.18 m.'ye inmektedir. Kayar kalıp hızı alt kısımlarda daha az olmak üzere ortalama 5 metre/gün'dür. Üst kısımlarda 7 metre/gün hıza erişebilmiştir.

Yukardaki resimde bacanın bitmiş hali görülmektedir. Aşağıdaki grafikte ise Baca karakteristikleri ve Kızılay iş hanı ile mukayeseli durumu gösterilmiştir.

BOĞAZ KÖPRÜSÜ VE ÇEVRE YOLU: Boğaziçi Köprüsü ve Çevre Yolu inşaatının bir kısmının, önümüzdeki Cumhuriyet Bayramında, Cumhuriyetimizin kuruluşunun 50. yıldönümü törenlerinde trafiğe açılması için çalışmalar hızla sürdürülmektedir. Yukardaki harita ve krokilerde Çevre Yolu'nun Zincirlikuyu, Uzunçayır arasındaki kısmında inşa edilmekte olan 6 adet viyadüğün durumu görülmektedir.

İnşaatçı dernekleri yöneticileri Mimar ve Mühendislerin dayanışmasını kırmaya çalışıyor

İstanbul İnşaatçılar Derneklerinin, kendi üyeleri aracılığıyla yolladıkları bir açık mektupla, mimarları ve mühendisleri vizesiz proje geçirmeye teşvik etmeleri ve bu arada, Haysiyet Divanlarına sevkedileceklerin haklarının kendi hukukçuları tarafından korunacağını ilan etmeleri üzerine, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi de İnşaatçılara bir açık mektup göndermiştir. İstanbul'da serbest çalışan mimarlar aracılığıyla yollanan bu mektupta, dernek yöneticilerinin, temel sorunları çözmek üzere, inşaat sektöründe çalışanları temsil eden diğer örgütlerle birlikte mücadeleye girişmek yerine, bu örgütlerdeki dayanışmayı parçalamak yoluna gittikleri belirtilmiş ve şu görüşlere yer verilmiştir:

13 kasım 1972'de başlayan belge uygulamasında ortaya çıkan problemler ve sürtüşmelere ışık tutmak amacıyla 23 mayıs 1973'de yapılan toplantıya, İnşaatçı derneklerinin yöneticileri de davet edilmiş, meselelerimizi dostluk havası içinde çözüme ulaştırmak için bütün gayretler sarfedilmiştir.

Dernek yöneticileri ile yapılan toplantılar sonuna kadar müsbet bir durum göstermiş, ancak son toplantıda, problem olarak ortaya konan bütün isteklere çözüm getirildiği ve bir çok ortak konuda müşterek çalışma önerildiği halde, ciddi bir sebep gösterilmeksizin, anlaşmadan kaçınılmıştır. Dikkati çeken husus, dernek yöneticilerinin çoğu anlaşmadan yana göründüğü halde, ortak olarak anlaşmaya varmaktan, bilemediğimiz sebeplerden dolayı ala konulduklarıdır.

Esas üzücü olan ise, üyelerimizin ve sizlerin isteklerine uygun olarak yaptığımız 9.7.1973 tarihli açıklama ve uygulamaya, dostane biten toplantılara rağmen, derneklerinizin yöneticilerinin, bölücü, inşaatçılarla mimar ve mühendisleri birbirine düşürücü tavırlarıdır.

"İyi bir iş güvenliği programı,,

(Baştarafı 13. Sayfada)
ket dışındaki yetkilerin de tecrübe ve tavsiyelerinden yararlanılmakta, bunlarda uygulama olanağı bulunanlar şirketçe benimsenmektedir. Şirkette çalışanların evlerine kadar uzanan bir güvenlik programı da vardır. Çalışanların evlerine her ay, besin ve bitkilerden geçen hastalıkları önleyecek maddeler, banyo dairesi güvenliği ve otomobil sürme güvenliği, araçları, dezenfeksiyon v.b. temizlik ekipleri gönderilmektedir. Yani işçi bütün ailesiyle birlikte şirketin güvenlik programına alınmış oluyor. Bu tür uygulama başladıktan bir kaç ay sonra ailelere birer soru kâğıdı gönderilerek program hakkında düşünceleri ve devamını isteyip istemedikleri soruldu. %94'ten fazlası olumlu karşılık verdi.

KORUYUCU ARAÇ VE GEREÇLERİN KULLANILMASI :

Madencilerinkine benzeyen sert şapkalar, güvenlik gözlükleri, koruyucu elbiseler gibi araç ve gereçler kullanılmaktadır. Bayrakçılara gece dahi görülen ışıklı elbiseler giydiriliyor. Bu iyi bir güvenlik tedbiri olup vasıta kullananların derhal gözüne çarparak uyarmaktadır. O sayede her gün bir çok kazaların önlendiğine inanılıyor ve bu çeşit elbiselerin mecburen kullandırılması öneriliyor.

Uygulanan sistemin önemli başka bir yanı da bütün uygulamaların ve araçların sürekli olarak iş güvenliği bakımından denetlenerek hepsinin eksiksiz ve arızasız bulunmalarını, işaretlerin tam ve yerli yerinde durmalarını sağlamaktır. İnşaat esnasında servis yoluna yapılacak kısımlar iyice belirtilmeli; tehlike ihtimalinden gerek kendi işçilerini, gerekse yoldan geçen öteki araçları korumak için bayrakçılar ve icabında kılavuz kamyonları her zaman hazır bulunmalıdır. Bunlardan maada inşa halindeki bir yoldan geçecek herkese geçici varyantlar, yani servis yolları iyice duyurulmalı ve inşaat nedeniyle ulaşım aksamamalıdır.

İş başındaki levha ve işaretlerden başka radyo duyuruları ve açıklamalı krokilerle yapılan değişiklikleri bildirmede büyük yarar vardır. Yani halk, yapılan işlerin ve geçici de olsa çektiği sıkıntıların nedenini kavramalı; bunun gerekliliğine ve gelecek için yararlarına inanmalıdır.

İŞ GÜVENLİĞİ İÇİN YAPI YERİNDEKİ DİĞER TEDBİRLER :

İş başılar, ne kadar ufak olursa olsun her kazayı inceleyip şantiye şefine rapor etmekle yükümlü tutulmuşlardır. Şantiye şefleriyle her ay bir iş güvenliği toplantısı yapılarak güvenlik çalışmaları ve o ay içindeki kazalar gözden geçirilip tartışmaları yapılır. Alınan kararlar işçilerin fişlerine işlenir.

Başka bir tedbir de, her işçinin takım sandığı kontrol edilirken güvenlik hakkındaki yeni bilgi ve kararların da kendilerine duyurulmasıdır. İş başılar, takım sandığı yoklamalarının sonuçlarını şirketin iş güvenliği bölümüne rapor etmekle görevlidir.

İş güvenliğinde uygulanan başka bir usûl, her postadan bir kişinin, iş başı tarafından geçici bir süre için güvenlik gözcüsü seçilmesidir. Bu işçi o sürece güvenlik konusunda tetkikte bulunmaktadır. Gözcü, tehlikeli durumları işbaşılarına anlatır ve kendi postasının güvenlik deneticisi görevini yapar.

Şirkette çalışanların iş güvenliği programına katılmalarını sağlayan başka bir uygulama da uyarma usulleri ve güvenlik sloganları yarışmasıdır. Böylece, çalışanlar kendi düşüncelerinin değerlendirildiğini gördükleri gibi bunun sonucu olarak ilgilerini uyaran bir yarışma havasına da girmiş olurlar.

İş üzerinde eğitimin de önemli rolü vardır. Bütün çalışanların katıldığı kurslar tertiplendiği gibi, çıraklık sırasındaki kursların programına iş güvenliği dersleri konmuştur. Şu gerçeği kimse inkâr edemez. «İş güvenliğine uygun olarak çalışanlar her zaman iyi işçi olmayabilirler ama iyi bir işçinin iş güvenliğine her zaman uyduğu kesin olarak söylenebilir.» İş güvenliğine uygun işçilik ise daima, iş üzerinde eğitim ister. Gerçek bir iş güvenliği insan hayatından, zamandan ve paradan tasarruf demektir.

İŞ GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ BİLİNÇLİ DAVRANIŞLAR TEŞVİK EDİLMELİ

Buraya kadar söylenenlerin hepsi yapılsa dahi, yeterli bir iş güvenliği programı uygulanmış sayılmaz. Programın en önemli noktası bütün çalışmalara her zaman ve her yerde güvenlik içinde iş görmeyi, güvenliği hatırdan çıkarmamayı öğretmek ve yetiştirmektir. Bu konuya bir çok kuruluşlar önem vermezler.

Güvenlik tedbirleri yalnız maddi alanda kalmamakta, şirket bütün mensuplarında «iş güvenliği konusunda bilinçli davranış» yaratmağa çalışmaktadır. Bu şirkette iş güvenliği bir heyecan ve moral kaynağı olmuştur Bunda işi yönetenlerin önemli rolleri vardır. Programı geliştiren yeni güvenlik tedbirlerine ait tavsiyeler onlardan gelmelidir. Kazalardan korunma konusunda onların verecekleri iyi örnekler, yanlarında çalışanlarda bu alışkanlığın kazanılması bakımından çok değerlidir. Bütün araç ve düşüncelerden yararlandıktan maada, çalışanlarla aralıksız temasın yararını unutmayarak işçileri güvenlik tedbirleri üzerinde yetiştirme işlemini yürütmek esastır.

İŞ GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİ KENDİNE HARCANANI KAT KAT CIKARIR

Böyle bir programa harcanan para ile varılan sonucu karşılaştırmak tabiidir. Bazı ufak müteahhitler «çok pahalıya mal oluyor» diyebilirler. Evet öyledir. Fakat güvenliğe harcanılan paranın çok fazlası, elde olunan sonuçlardan doğrudan doğruya veya dolayısiyle çıkarılacaktır. Buna emin olsunlar. Hattâ ufak müteahhitlerde bu cihet daha önemlidir. Çünkü ağır bir kazanın veya ölümün manevi ve maddi sonuçları küçük işlerde büyük iştekinden daha ağır bir yük teşkil eder. Örneğin yıllık bordro tutarı bir milyon dolar olan bir firmayı alalım; hiç bir zaman kaybı olmadan yılda bir milyon iş saati yaptığını var sayalım. Yukarıdaki rakamlara göre firma son üç yılda yıllık sigorta masrafını 10.000 dolara kadar indirmiştir. Halbuki bu çaptaki bir işte, endirekt maliyetten gidilerek hesaplanırsa, yıllık kaza sigortası bedeli bunun dört misli yani 40 bin dolar mertebesindedir.

Bu şirket uzun yıllardan beri güvenlik programiyle ilgili bir çok yarışmalara katılmış, son on yıl içinde gerek kendi bölgesi, gerek bütün Birleşik Amerika çapında 95 ödül kazanmıştır. Bunlardan maada Amerikan Müteahhitler Birliğinde de iş güvenliği bakımından hem yol inşaatı dalında, hem de bütün müteahhitlik dalları arasında birinci sırada yeri vardır.

13 ekim 1967 - 12 ekim 1970 arasında şirketin taşıma kolu 1093 gün çalışmış; 10 milyon mil (16 milyon klm)den fazla mesafe katetmiş olmasına rağmen zaman kaybına sebep olan hiç bir kaza görülmemiştir.

Şimdi ellerinde bulunan bir işte 262 günden beri çalışıyorlar; 704.666 iş saati yapmışlar ama sakatlık durumu meydana getiren hiç bir kaza olmamıştır. Başka bir işlerinde ise 996 günden beri çalışıyorlar; 1.022.712 iş saati yapmışlar; gene sakatlıkla sonuçlanan hiç bir kaza yok. Şirketin taşıma kolu 12 ekim 1970'den bu yana iki yıl içinde 663 gün çalışarak 5504.615 mil (880.000 Klm) yol gitmiş ama sakatlıkla sonuçlanan hiç bir yaralanma olmamıştır.

Son yıllardaki iş saati ve kaza tekerrürü durumu şöyledir:

Yıllar	İş saati	Kaza tekerrürü
1971	1.450.526	2.05
1970	1.349.360	2.96
1969	1.533.319	1.30
1968	1.228.924	0.00
1966	1.019.018	1.97
1965	1.025.438	2.93
1964	877.109	1.14

1969 - 1971 arasındaki üç yılın, yaralanma ile sonuçlanan kaza tekerrürü sayısı yol yapım işlerinde, resmi kayıtlara göre 16.13'dür. Bu da şirketin iş güvenliği programının ne kadar başarılı olduğunu gösterir.

Yol ve benzeri inşaatta çok önemli olan iş güvenliği tedbirleri, muhakkak ki kendi masrafını fazlasiyle öder. Hem para olarak öder; daha önemlisi bir çok hayatı kurtarmakla öder.

Yeraltı buharından elektrik enerjisi üretilecek

Aydın'a bağlı Kuyucak ilçesinin Kızıldere köyü yakınlarında 4 yıl önce meydana çıkan buhardan elektrik enerjisi üretilmesi düşünülmektedir. Bölgede 35 kuyudan fışkıran sıcak su buharı 500 bin kişilik 5 kenti ısıtabilecek kuvvettedir.

Sondaj bölgesinde görevli bir ilgilinin yaptığı açıklamaya göre deneme çalışmaları 1975 yılına kadar devam edecektir.

Buharın çıktığı bölge, sınırlandırılmış olup sondaj çalışmaları sonunda 35 kuyu açılmış ve hepsinden çıkan buharın niteliği ölçülmüştür. Buharın ziyan olmaması için nitelikleri ölçülen kuyular şimdilik kapatılmaktadır.

Ayrıca, ilgililer buhardan istifade ile bölgede seracılığın geliştirilmesinden başka, kurulacak enerji üretim merkezlerinden elektrik enerjisi elde edilmesi üzerinde durulduğunu da ifade etmektedirler.

Yapılan açıklamaya göre bölgede yapılacak tesislerle ufak çaplı 17 barajın ürettiği elektrik enerjisi elde edilebilecektir.

Öte yandan, bölgede Japon uzmanları da Türk uzmanları ile birlikte çalışmalarda bulunmaktadırlar.

Japonya'daki

(Baştarafı 12. Sayfada)
caddeleri kullanmak zorunluğuyla karşı karşıyadırlar.

Tokyo trafiğinin neredeyse şehri boğma noktasına gelmesinden dolayı, bugün mevcut caddelerin üzerine hızla asma yolların (elevated highway) inşaasına girişilmiştir. Bilindiği gibi Japonya'da daha 8. yüzyılda önemli yerleşim merkezlerini birbirlerine bağlayan düzenli bir yol şebekesi bulunmaktaydı. Örneğin şimdi Tokyo adını taşıyan Edo şehrini eski başkent Kyoto ile birleştiren Tokoldo yolu bu yolların en ünlüsü sayılmaktadır. Bu ana yollar vasıtasıyla önceleri Kyoto şehrindeki imparatorluk yetkilerini, daha sonra da Edo şehrindeki Shogun hükümeti yetkilileri ülkeyi düzenli bir şekilde yönetmeye çalışmışlardır. Zamanında çok gelişmiş bir yapı arzeden bu yol şebekesi son yıllara kadar çok az değişikliklere uğramışsa da, otomobil sanayiinin korkunç bir hızla gelişmesi karşısında bu şebekenin dışında yepyeni ve çok kökten çözüm yollarının saptanması zorunlu olmuştur.

Tokyo Havaalanı ile şehir merkezini birbirine bağlayan yol Japonya'nın yeni karayolu programının ilk aşamalarında inşa edilmiş, fakat çok kısa bir süre sonra mevcut trafiği karşılayamamamağa başlamıştır. Bugün zaman kazanmak isteyen yolcuların pek çoğu yeni inşa edilen tek raylı demiryolunu tercih etmektedirler.

basından seçmeler

Spekülatörlerin etkisiyle

İnşaat sezonunda Çimentoda darlık ve fiyat artışları başladı

● İnşaatçılar ile çimentodan mamul, inşaat malzemesi yapanlar Sanayi Bakanlığına müracaat ederek, çimento ile ilgisi olmayan kimselere tahsis, yapılmasının önlenmesini istediler.

İnşaat mevsiminin en hareketli günlerinde diğer maddelerde olduğu gibi çimentoda da spekülatörler tarafından darlık yaratılıp sun'i fiyat artışlarına imkân hazırlamıştır.

Mevcut fabrikaların ihtiyacın üzerinde çimento üretmelerine rağmen büyük sermaye sahiplerine her defasında hiç bir belge aramadan inşaatçı olup olmadığı tetkik edilmeden 1500 ton civarında çimento verilmesi bu darlık ve karaborsanın başlıca sebebi olduğu iddia edilmektedir.

Türkiye'nin inşaatçılar dernekleriyle çimentodan mamûl malzeme yapanların dernek sorumluları «çimentonun torbası temmuz ayının ilk haftası sonunda keyfi kazanç elde etmek isteyen çimento bayileri ve büyük sermaye sahiplerinin tutumu ile 15 liradan 20 liraya çıkmıştır» diye yakınmaktadırlar.

SANAYİ BAKANLIĞI UYARILDI

Duruma hemen çare bulması ve depolarda saklı çimentonun piyasaya normal fiyatla sürülmesini temin etmesi için Sanayi Bakanlığıyla ilgili dernekler uyarı yazıları göndermektedir. Çimentodan mâmûl inşaat malzemesi yapan derneklerin İstanbul sorumlusu Halit Murat ile İnşaatçılar Derneği Birliği sözcüsü Avukat Erdoğan Tuncer şu açıklamayı yapıp Sanayi Bakanının çok kısa zamanda çimento oyununa son vermesini istemişlerdir. «Çimento fabrikalarının tam kapasite ile çalışmasına rağmen küçük esnaf çimento almakta büyük zorluklarla karşılaşmaktadır. Fabrikaların önünde günlerce sıraya giren fakat bütün çabalarına rağmen çimento almaya muvaffak olamayan küçük tüccarlar yine depolama yapan tüccarlardan çimento almak zorunda kalmaktadır. Böylece hiç bir zaman ihtiyacı olan çimentoyu normal fiyatına alamayarak devamlı fazla para ödemek durumuna düşmektedir.

Büyük bayiler bu fabrikalara müracaat ederek 1500 ton ve daha fazla çimento almakta, bunun yanında küçük tüccarlar 10 ton çimento almak için ter dökmektedirler.

1972 yılında Türkiye'de bu fırsatçılar tarafından aralık ayı içinde karaborsa yaratılmıştır. Bu yıl karaborsa çimento ihracının başlayacağı temmuz ayına denk getirildi. Ticaret Bakanlığının çimento ihracı için 10 temmuz 1973 tarihini ilân etmesi karaborsayı bu aya getirdi.

Bu darlığın geçici olduğunu bizim kadar karaborsacı da bilmektedir. Ancak Türkiye'de ağustos ayından sonra yeni inşaat hava şartları nedeniyle başlanmayacağı ortadadır. Bu sebepten fırsat bu fırsattır, diyen karaborsacı ihtiyaç sahiplerinden haksız kazanç elde etmek için inşaat mevsiminin çimento ihracına yakın döneminde ortaya çıkmaktadır. Karaborsanın kalkması için çimento fabrikalarından inşaat belgeleri ibrazı ile ihtiyaç oranında çimento satılması ilk akla gelen tedbirdir. Ya da ihtiyaç sahiplerine veya fabrikaya çimento için müracaat edenlere iki ayda bir 300 tondan fazla çimento verilmemelidir.

(Ekonomi Politika)

Demir - Çelik mamulleri çift fiyattan satılıyor

Gerekli tedbirin alınmış olduğu ifade edilmesine rağmen hala piyasada demir _ çelik mamullerinin çift fiyat üzerinden satıldığı ileri sürülmektedir.

İzmirli sanayiciler, bazı maddelerde açık olarak görülen ham madde darlığının piyasalarda çift fiyat uygulamasına yol açtığını bunun için alınan tedbirin daha genişletilmesini önermişlerdir.

Bu konuda yapılan bir açıklamada özetle şöyle denilmektedir.

«Karabük ve Ereğli Demir-Çelik mamülleri, fabrika fiyatı ile serbest piyasa arasında yüzde 40 oranında bir fark vardır. Profil demir yüzde 30 — 40, soğuk çekilmiş rulo saç yüzde 30 oranında farklı satılmaktadır.»

(Ekonomi Politika)

teknik güç

ONBEŞ GÜNDE BİR ÇIKAR

SAHİBİ: İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Adına: *Cengiz TACALOĞLU*

YAZI İŞLERİ MD. *Demirtaş CEYHUN*

Teknik Sekreter: *Tunç KURTTEKİN*

ADRES: Halâskârgazi Cad. No. 35 Kat: 1 Harbiye/İSTANBUL Tel : 48 36 42 / 47 96 57

Dizgi, baskı: ... *MATBAACILIK*

FİYATI: 1 TL. (Bütün üyelere parasız gönderilir.)

(Geçen sayımızda bildirdiğimiz gibi, arsa bina fiyatlarındaki artış, son 3 yılda % 243 olmuştur. 1973 yılında yapı maliyetlerindeki artış ise, aşağıda görüldüğü gibi % 13'dür. Yani, bina ve arsa spekülasyonundaki artış, bu iki rakamdan gayet açık olarak görülmektedir. — T.G.)

Türkiye'de inşaat maliyeti bu yıl yüzde on üç artış gösterdi

1973 yılının ilk üç ayında 2 milyar liraya ulaşan inşaat yatırımları içinde apartman ve sınaî yapıların payı büyüyor.

Planlamanın araştırmalarına göre, en yüksek maliyet artışları sınaî yapılarda görülüyor.

Türkiye'de bu yıl yapılan inşaatın ortalama metrekare maliyeti geçen yıla oranla yüzde 13 artarak 487 liraya çıkmıştır.

Devlet Planlama Teşkilâtının tespit ettiğine göre, bu yıl yapılan inşaattan evlerin metrekare maliyeti 381 lira, apartmanlarınki 521 lira, ticari yapılarınki 480 lira, sınaî yapılarınki 599 liradır.

Kültürel ve sosyal yapılarda metrekare maliyet 573 lira, öteki yapılarda ise 589 liraya varmış, böylece ortalama inşaat maliyeti metrekare 487 liraya çıkmıştır. Geçen yıl ortalama metrekare maliyeti 431 liraydı.

Planlamanın tespitine göre en fazla maliyet artışı sınaî yapılarda olmuştur. Geçen yıl sınaî yapının bir metrekaresi 412 liraya malolurken, bu yıl

(Devamı 6. Sahifede)

TEMMUZ BAŞINDA ANKARA'DA 4 ODA TARAFINDAN BAŞLATILAN ORTAK BELGE UYGULAMASI BASINDA BÜYÜK İLGİ GÖRDÜ

2 temmuz günü Mimarlar Odası ile birlikte yürürlüğe koyduğumuz Ortak Belge Uygulamasına esas teşkil eden protokol basında da büyük ilgi görmüştür.

Ülkemizin en önemli gazetelerinde manşet olarak yer alan protokol ayrıca TRT'nin haber bülteninde de geniş olarak kamuoyuna duyurulmuştur. Aşağıda TRT'nin haberini aynen veriyoruz:

«Mimari ve statik projelerde asgari kalite ve standart denetimin yapılmasına, mimar ve mühendisler ile müteahhitler arasında ücret ve diğer ilişkileri düzenleyen «Ortak Belge Uygulaması»nın Ankara'da da başlatılması için Mühendis Odası ile Mimar Odası bir protokol imzalamışlardır. Proje ve teknik uygulama sorumluluğu yönetmeliği uyarınca düzenlenen Ortak Belge Uygulamasının amaçları, teknik hizmet kalitesini yükseltmek, yapı üretiminin sağlam, kullanışlı ve ekonomik biçimde yürütülmesini ve yapı üretimi içinde görev alan mimar ve mühendislerin yaptıkları hizmetin karşılığı olan ücretleri eksiksiz ve düzenli almalarını sağlamaktır.

Mühendis Odası ile Mimarlar Odası, ortak belge uygulamasının şu esasları üzerinde görüş birliğine varmışlardır:

— Mimarlık ve statik projeler, bunlara ilişkin ortak asgari standartlara uygun olacaktır.

— Mimar - mühendis, müteahhitle yapacağı anlaşmayı bir «tip sözleşme» ile yapacaktır. Tip sözleşmede hiç bir hükü n değiştirilemeyecektir.

PROJE VİZESİNİN ALINMASI

Mimar veya mühendis, yaptığı projeleri belge uygulama esaslarına göre, bağlı bulunduğu odaya vize ettirip belge alacaktır. Proje vizesi odaca yapılırken, müteahhit de bulunacaktır.

Müteahhit, mühendis veya mimara proje ve mesleki kontrol hizmeti ücretinin en az yüzde 25'ini vizeden önce peşin olarak ödeyecektir. Ücretin yüzde 50'si vizeden sonra 90 gün içinde diğer kısmı da, sözleşmede belirtilen inşaat süresinde ödenmiş olacaktır. Müteahhit, ikinci ve üçüncü taksitler için sözleşmede yazılı miktar ve vadelere uygun bonoları mimar veya mühendis adına düzenleyecektir. Vadesinde ödenmeyen bonolar, Odaca icra yoluyla tahsil edilecektir.

FENNİ MESULİYET

Her iki odanın vardığı anlaşmaya göre, mimar ve mühendisler, çalıştıkları belediye sınırları dışındaki herhangi bir bölgede ancak, «Proje mesuliyeti» alabileceklerdir. Ayrıca, proje mesuliyeti alabilmeleri için de, kayıtlı bulundukları odadan alacakları «yeterlik belgesi»ni diğer şubeye ibraz edeceklerdir. Mimar ve mühendisler, kanunî ikametgâhlarının bulunduğu belediyelerin dışında, «teknik uygulama sorumluluğu» alamıyacaklardır.

Her mimar ve mühendis, kendi proje bürosunun kapasitesi orantılı sayıda proje yapabilecektir. İlgili meslek odası, düşük kalitede ve olağanüstü sayıda proje getirilmesi karşısında büroyu denetleyebilecektir.

ÖDEMELERİN BELGELENMESİ

Mimar ve mühendis, proje ve mesleki kontrolluk hizmetleri karşılığı, müteahhitten aldığı ücretler karşılığında odalara bir fatura verecektir. Oda, bu faturalara ilişkin belgeleri ilgili mercilere verecektir.

Belge talep eden her mühendis ve mimar, kayıtlı olduğu vergi dairesini, kanuni iş adresini ve her adres değişiminde, bu değişikliği bir hafta içinde odasına bildirecektir.

Odalar, sözleşmede yazılı hususları yerine getirmeyen mimar ve mühendislerin durumlarını da denetleyecektir.»

Teknik personelin

(Baştarafı 1 sayfada)

Yardımcısı Sayın Kemal Satır, Ankara'ya hareketinden önce Diyarbakır Sağlık Koleji Salonunda tertiplenen bir brifingde yaptığı konuşmada, «Personel Kanunu Reformu, maalesef teknik elemanların illerde çalışmalarını köstekleyici bir hal almıştır» diyerek bu gerçeği kabul ettiğini açıklamıştır.

Artık umudumuz, bu gerçeğin, hem diğer yöneticilerce de bir an önce görülmesi ve benimsenmesine, hem de bu sözlerin birer seçim öncesi sözü olarak kalmamasına, yani seçim sonrasında da unutulmamasına kalmıştır.